

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta**

Bakalářská práce

**Vybraná oceněná díla pro děti a mládež z nakladatelství Albatros
a jejich uplatnění ve volnočasové výchově ke čtenářství**

Autor práce: Daniela Spěváková, DiS.

Vedoucí práce: Zbudilová Helena, doc. PhDr. Ph.D.

Studijní program: Pedagogika volného času, kombinovaná forma studia

2022

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Týně nad Vltavou dne 25. 3. 2022

.....
Daniela Spěváková, DiS.

Ráda bych poděkovala paní docentce PhDr. Heleně Zbudilové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytnutí cenných rad a připomínek a za trpělivost při konzultacích. Dále chci poděkovat Mgr. Stanislavě Bumbové za její pomoc při realizaci lekcí čtenářského klubu. Také velmi děkuji své rodině za podporu a trpělivost, kterou mi věnovala po celou dobu mých studií.

Obsah

Úvod	5
1. Nakladatelství Albatros.....	6
1.1. Historie nakladatelství Albatros	6
1.2. Významné osobnosti a nejúspěšnější edice.....	7
2. Oceněné tituly	8
2.1. Ocenění Zlatá stuha.....	8
2.2. Ocenění Magnesia litera.....	8
3. Rozbor a interpretace vybraných děl	9
3.1. Překlep a Škraloup	9
3.2. Táta a princezna Rozárka	10
3.3. Žeberův odkaz.....	11
3.4. Řvi potichu, brácho!.....	12
4. Vybrané metody pro práci s textem.....	15
5. Příklady využití metod práce s literárním textem ve volnočasové literární výchově.....	17
5.1. Popis čtenářské lekce ke knize Překlep a Škraloup 1	17
5.2. Popis čtenářské lekce ke knize Překlep a Škraloup 2.....	19
5.3. Popis čtenářské lekce ke knize Táta a princezna Rozárka 1	20
5.4. Popis čtenářské lekce ke knize Táta a princezna Rozárka 2	22
5.5. Popis čtenářské lekce ke knize Žeberův odkaz 1	23
5.6. Popis čtenářské lekce ke knize Žeberův odkaz 2	24
5.7. Popis čtenářské lekce ke knize Řvi potichu, brácho! 1	25
5.8. Popis čtenářské lekce ke knize Řvi potichu, brácho! 2	27
5.9. Zhodnocení hodin a navržených pracovních listů.....	28
Závěr	30
Seznam použitých zdrojů	32
Seznam příloh.....	34
Přílohy.....	35
Bibliografický odkaz, klíčová slova a abstrakt	65

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá vybranými oceněnými díly pro děti a mládež z nakladatelství Albatros a jejich uplatněním ve volnočasové výchově ke čtenářství. Jako pedagogický pracovník a rodič v jedné osobě se často setkávám s averzí dětí ke knihám a k četbě samotné, proto jsem se rozhodla toto téma zpracovat jako svou bakalářskou práci. Tato nevole dětí ke čtení začíná často již v předškolním věku a na základní škole přechází až v odpor, který je ještě umocněn dnešní stále se více digitalizující společností. Je důležité si uvědomit, že tuto nechuť částečně způsobují sami pedagogové svou intenzivní snahou tuto skutečnost změnit, jelikož jejich přístupy a metody v mnoha případech nejsou zcela vhodné a efektivní.

Přestože by se mohlo zdát, že v dnešní moderní společnosti již není četba stěžejní dovedností, opak je pravdou. S četbou je úzce provázáno správné porozumění textu, jeho interpretace a schopnost formulace vlastních myšlenek a názorů do mluveného projevu. Tyto dovednosti nachází uplatnění v každodenním životě každého z nás a jejich základy je nutné pokládat již od útlého věku dítěte.

Rodina, jako první sociální medium v životě dítěte, hraje jednu z nejdůležitějších rolí při vytváření vztahu dětí k četbě knih. V případě, že se v rodině nebuduje kladný vztah ke knihám a četbě již od narození potomka, může být v dalších etapách jeho vývoje o to těžší ho ke čtení přivést. Avšak v dnešním uspěchaném světě se objevuje stále více rodičů, kteří kvůli zaměstnání nemají čas nebo mají dojem, že ho mají příliš málo, aby si ho mohli dovolit věnovat společnému čtení a komunikaci se svým dítětem.

Dalším problémem dnešních dětí je také zahlcenost technologickými vymoženostmi. Děti nemají potřebu utíkat do světa knih, protože technologie nabízejí mnohem lákavější zábavu. Mnohdy může děti od knih odrazovat to, že čtení neovládají natolik, aby textu dostatečně porozuměly, a četba jim pak nepřináší takové potěšení. Je pro ně tedy jednodušší volné chvíle vyplnit sledováním videí a sociálních sítí na internetu.

Pedagogové si již před několika lety uvědomili, že v oblasti čtenářské gramotnosti mají žáci problémy, a začali reagovat. Při hodinách čtení na základních školách se uplatňují programy čtení s porozuměním, metody brainstormingové, metody kritického myšlení či metody práce s textem. Jako volnočasové aktivity pro podporu čtenářství jsou při základních školách zřizovány čtenářské kroužky nebo kluby, aby žáky přitáhly ke knihám. Cílem těchto klubů není naučit děti číst, ale prostřednictvím různých aktivit představovat četbu jako nástroj k další (tvořivé) práci s textem. Tyto kluby jsou vhodným místem pro uplatnění pedagogiky volného času, respektive oboru mého studia.

Cílem této práce je představit vybraná a oceněná díla pro děti a mládež vydaná nakladatelstvím Albatros za posledních pět let a ukázat možnost jejich uplatnění ve volnočasové výchově ke čtenářství. Albatros svou činností již přes sedmdesát let zásobuje veřejné, soukromé i rodinné knihovny tituly, které svou rozmanitostí umožní každému čtenáři vybrat si dílo dle svého vkusu. Některé knihy z tohoto nakladatelství získaly ocenění za přínos české literatuře. Proto mě udivilo, že nebylo vydáno více titulů o tomto nakladatelství a do tohoto dne existuje pouze jedno dílo, které mapuje jeho historii. Z tohoto důvodu je to jediný zdroj o historii nakladatelství, který v této práci využívám.

V teoretické části práce jsou vymezeny základní údaje o nakladatelství, stručná historie, přehled oceněných autorů a literárních děl. Následně byla provedena analýza vybraných děl a popis vybraných metod zvolených pro konkrétní práci s textem. Na tuto část navazují jednotlivé čtenářské lekce, které se zaměřují na vybraná díla a uplatňují se v nich metody práce s textem. Dalším cílem této práce bylo vytvořit pracovní listy k vybraným dílům, využít je v lekcích čtenářského klubu a následně jednotlivé lekce reflektovat.

1. Nakladatelství Albatros

Nakladatelství Albatros je naše nejznámější a zároveň největší nakladatelství, které vydává knihy nejen pro děti a mládež, ale i pro dospělé. V současnosti užívá název Albatros Media a.s. Má široké spektrum vydávaných titulů z různých oblastí zájmů čtenářů. Ročně vydá více než dva tisíce nových titulů českých i zahraničních tvůrců (Albatros Media.cz [online]).

1.1. Historie nakladatelství Albatros

Když byl v roce 1774 za vlády Marie Terezie přijat Všeobecný školní řád, bylo také potřeba vydávat učebnice. Pro tento účel bylo zřízeno v roce 1775 Nakladatelství školních knih pro české království, pozdější Knihosklad. Z tohoto nakladatelství vzniklo v roce 1921 Státní nakladatelství, které vydávalo učebnice, pedagogické spisy a časopisy. Po druhé světové válce bylo přejmenováno na Státní nakladatelství učebnic. V této době přejímá vládu v zemi Komunistická strana Československa. Dochází tak k zákazu svobodného podnikání a nakladatelství přecházejí pod správu různých ministerstev, politických stran, spolků a státních organizací. V roce 1949 byl vydán výnos o rozdělení tohoto nakladatelství na Státní pedagogické nakladatelství a Státní nakladatelství dětské knihy (SNDK), které vzniká v roce 1950. V roce 1952 došlo k úplnému zestátnění všech nakladatelství. Hlavním distributorem všech publikací byl ustanoven národní podnik Kniha (Halada 2019).

V šedesátých letech už mělo tedy SNDK pevné místo na trhu a mělo také monopol na vydávání dětských knih. V roce 1964 byl založen Klub mladých čtenářů, který nabízel školám, učitelům i dětem vybrané tituly knih, časopisů a pedagogických publikací (Halada, 2019).

Do roku 1969 fungovalo nakladatelství pod názvem Státní nakladatelství dětské knihy a od tohoto roku vystupuje už pod novým názvem Albatros, nakladatelství pro děti a mládež. Změna názvu byla snahou nakladatelství v uvolněných 60. letech dosáhnout větší publicity v zahraničí a přístupnější mezinárodní název byl proto velmi žádoucí. Přáním nakladatelství také bylo, aby stejně jako pták albatros s největším rozpětím křídel na světě i knihy vydávané v tomto nakladatelství nesly na těchto křídlech fantazii a objevování a dolétly co nejdál (Halada, 2019).

Normalizace po roce 1968 zasáhla celou společnost a samozřejmě i nakladatelství Albatros. Nové knihy vycházející v sedmdesátých letech podléhaly cenzuře Ministerstva kultury a některé knihy vydávané před rokem 1968 měly zákaz vydávání (Halada, 2019).

Typickým rysem 80. let v nakladatelství je technický a hospodářský rozmach. Stále ještě byly v Albatrosu patrné normalizační dopady od každoročního schvalování vydávání knih ediční radou přes dozor ministerstva kultury nad jednotlivými tituly až po omezený příděl papíru pro tisk knih (Halada, 2019).

Porevoluční devadesátá léta znamenala pro nakladatelství řadu změn a reforem, se kterými se muselo vypořádat, aby se udrželo na trhu. Ztratilo svoji monopolní roli ve vydávání dětské literatury, což vedlo k redukci počtu vydávaných knih, ale také ke snížení počtu zaměstnanců a složité ekonomické situaci společnosti. V roce 1993 se ze státního nakladatelství stává akciová společnost Nakladatelství Albatros. Bylo potřeba hledat nové směry ve vydávaných titulech (Halada, 2019).

Nové desetiletí se tedy neslo stále ještě v duchu transformace nakladatelství na konkurenceschopnou společnost. V roce 2009 došlo k přeměně nakladatelství na mediální společnost Albatros Media, a.s. Ta se ale stále věnuje zejména vydávání nejžádanějších dětských knih a děl oblíbených autorů. K větší oblíbenosti nakladatelství měl přispět i projekt „*Albatros letí k vám*“, který pořádal po celé republice přednášky, besedy a setkávání s dětmi a měl navést čtenáře k většímu zájmu o knihy (Halada, 2019).

V posledních deseti letech nakladatelství stále pokračuje ve své expanzi mezi nakladatelství 21. století. Do skupiny pod názvem Albatros media a.s. dnes spadá dalších 19 nakladatelství, díky čemuž má široký ediční profil. Stále vyhledává nové autory a tituly, pořádá mnoho projektů, aby zejména u dětských čtenářů podnítili zájem o četbu knih (Halada, 2019).

1.2. Významné osobnosti a nejúspěšnější edice

Samotné nakladatelství by nemohlo fungovat bez autorů, ilustrátorů a také redakčních šéfredaktorů, kteří utvářeli a i nadále utvářejí celkovou tvář nakladatelství.

Mezi významné české autory, kteří svou tvorbou zapůsobili na chod samotného nakladatelství, patří např. bratři Čapkové, Václav Čtvrtek, Jaroslav Foglar, František Hrubín, Jaroslav Seifert, Radek Pilař, Jiří Žáček a Ivona Březinová (Halada, 2019).

Známými ilustrátory, kteří svou tvorbu spojili s nakladatelstvím, byli Ondřej Sekora, Josef Lada, Jiří Trnka, Zdeněk Miler a Helena Zmatlíková (Halada, 2019).

Mezi nejznámější edice můžeme zahrnout edice Karavana, Jiskřičky, Knihy odvahy a dobrodružství (KOD), První čtení, OKO, Z pohádky do pohádky a Druhé čtení (Halada, 2019).

2. Oceněné tituly

V počátcích fungování nakladatelství se žádné ceny mezinárodní ani české neudělovaly. Teprve se vznikem Ceny Hanse Christiana Andersena v roce 1954 se i u nás začaly udílet ceny za nejlepší literární dílo v daném roce, za celoživotní dílo autorům knih, ilustrátorům či celému nakladatelství. Vzniklo několik ocenění ovlivněných dobou komunistické nadvlády, jako je Za zásluhy, Zasloužilý umělec, Laureát státní ceny nebo Za vynikající práci. Z ocenění, z nichž některá se udělují dodnes, mohou jmenovat Státní cenu Jaroslava Seiferta, Nejkrásnější knihy roku nebo Cena nakladatelství Albatros. Mezi nově vzniklé porevoluční a nejznámější ocenění pro dětskou literaturu se zařadila zejména ocenění Zlatá Stuha a Magnesia litera (Halada, 2019).

2.1. Ocenění Zlatá stuha

Toto ocenění se uděluje již od roku 1992. Vyhlášovatelem je česká sekce IBBY, společnost přátel knihy pro mládež. Spolupořadatelé jsou Klub ilustrátorů dětské knihy, Obec překladatelů, Národní pedagogická knihovna J. A. Komenského, Památník národního písemnictví a Národní pedagogické muzeum. Je jediným oceněním v České republice, které je zaměřené výhradně na dětskou literaturu. Pořádá také doprovodné programy zaměřené na propagaci dětských knih, zvyšování čtenářské gramotnosti a jejich snahou je také zlepšovat vztah ke knihám. Ocenění se uděluje knihám vydaným v předchozím roce. Je rozděleno do pěti kategorií: Literární část (původní česká slovesná tvorba), která v sobě nese ještě další podkategorie: beletrie pro děti, beletrie pro mládež, literatura faktu pro děti a mládež a teorie a kritika literatury pro děti a mládež. Dalšími kategoriemi (vedle Literární části) jsou Výtvarná část, Překladová část, Komiks pro děti a Nakladatelský počín (Zlatá stuha.cz[online]).

Nakladatelství Albatros obdrželo několik cen v kategorii Literární část. V posledních pěti letech tak byly v podkategorii Literární částí beletrie pro děti oceněny tituly: **Překlep a Škraloup** autorů Barbory Klárové a Tomáše Končinského a ilustrátora Daniela Špačka v roce 2017, **Past na korunu** spisovatelky Daniely Krolluperové a ilustrátorky Barbory Kyškové v roce 2019, **Strašidylko Straša** autorky Aleny Mornštajnové a ilustrátorky Galiny Miklínové také v roce 2019. V roce 2021 byla oceněna kniha **Táta a princezna Rozárka** autora Jana Jirků a ilustrátorky Marie Urbánkové. V podkategorii beletrie pro mládež byla Zlatou stuhou oceněna kniha **Řvi potichu, brácho!** autorky Ivony Březinové a ilustrátora Tomáše Kučerovského v roce 2017, v roce 2021 získaly ocenění tituly **Žeberův odkaz** spisovatele Davida Jana Žáka a ilustrátora Jindry Čapeho a **Táta a princezna Rozárka** spisovatele Jana Jirků a ilustrátorky Marie Urbánkové, toto dílo získalo ocenění i v kategorii Výtvarná část – a) knihy pro mladší děti. V kategorii Nakladatelský počín zvítězila v roce 2017 kniha **Papírový drak** autora Zdeňka K. Slabého a ilustrátora Václava Slivky (Zlatá stuha.cz[online]).

2.2. Ocenění Magnesia litera

Ceny Magnesia litera se udělují od roku 2002 a jejich úkolem je propagace kvalitní české literatury bez ohledu na žánry. Soutěž je rozdělena do několika kategorií včetně kategorie Litera za knihu pro děti a mládež. Zatím byly oceněny dva tituly vydané v nakladatelství Albatros: **Překlep a Škraloup** a **Řvi potichu, brácho!** v roce 2017 (Magnesia-litera.cz [online]).

3. Rozbor a interpretace vybraných děl

V této kapitole se věnuji rozborům vybraných oceněných děl, které byly vydané v nakladatelství Albatros Media a.s. za posledních pět let. Tituly, pomocí kterých jsem vytvořila program celé lekce ve čtenářském klubu, jsem vybírala na základě jejich vhodnosti k aktivitě, která měla v lekcích probíhat. V rámci zadaného rozsahu posledních pěti let jsem do svého výběru oceněných knih přidala také dvě literární díla z roku 2017. Práce s nimi se mi v rámci čtenářských lekcí zdála vhodná, neboť ohlasy na literární díla jsou pozitivní, mě samotnou díla oslovila a předpokládám, že také osloví účastníky čtenářských lekcí.

3.1. Překlep a Škraloup

Autor: Tomáš Končinský, Barbora Klárová

Barbora Klárová je dramaturgyně, scenáristka, moderátorka a spisovatelka. Vystudovala Pedagogickou fakultu na Univerzitě Karlově v Praze. V současné době se věnuje především scenáristice a dramaturgii pro dětský televizní kanál ČT:D. (Databázeknih.cz [online]).

Tomáš Končinský vystudoval v Praze katedru scenáristiky a dramaturgie na FAMU. V současné době pracuje jako televizní dramaturg a scenárista, především pro dětský kanál ČT:D, ale v roce 2015 byl také nominován na Českého lva za scénář k filmu *Schmitke*. Je duchovním otcem Kustodky Květy, jejíž neuvěřitelná dobrodružství z galerijní židle vyhrála cenu Muriel za nejlepší komiksový strip roku 2014. (Albatros media a.s. [online]).

Oba mladí autoři spolu pracují v redakci České televize pro dětský televizní kanál ČT:D, věnují se dramaturgii a scenáristice. Tomáš Končinský rád propojuje svět dospělých a dětí. Toto se mu spolu s Barborou Klárovou povedlo v této knize, která byla v roce 2017 oceněna cenami Magnesia litera a Zlatá stuha (Albatros media a.s. [online]).

Vydavatel, rok a místo vydání a počet stran: Nakladatelství Albatros, 2017, 120 stran

Ilustrátor: Daniel Špaček

Designér: Petr Štěpán

Věková kategorie čtenáře: od 6 let

Žánr, hlavní téma: knihy pro děti a mládež, české příběhy, novela, naučná literatura

Hlavní postavy: Překlep, jeho nejlepší kamarád Škraloup

Vedlejší postavy: hovnivál Mořic, učitelé a žáci ze základní školy pro stárnutí věcí, obyvatelé Entropie

Charakteristika hlavní postavy: Překlep je malý chlapec, který žije v bájně zemi Entropii a navštěvuje 3. třídu základní školy pro stárnutí. O věcech hluboce přemýšlí a snaží se jim přijít na kloub a vyřešit je.

Stručný obsah: V zemi zvané Entropie žijí skřítky entropici, kteří pracují pro Zub času a stárnutí věcí. Upatávají věci, přehazují písmenka v textu, rozpadávají věci a vůbec se celkově věnují stárnutí všeho. Chlapec Překlep nad všemi těmito věcmi ohledně stárnutí a rozpadávání moc přemýšlí. Také by chtěl někdy vidět ten Zub času, který ovládá stárnutí všech věcí na světě a pro kterého všichni obyvatelé zaníceně pracují. Jednoho dne zjistí, že lidé o práci entropiků nestojí tolik, jak si to oni mysleli. Rozhodne se vyhledat Zub času spolu s hovniválem Mořicem, kterého Zub času neovlivňuje. Najde svět Zuba času a rozhodne se ho zrušit. Potom co ho vypne, zjistí, že když Zub času nefunguje, není nic, a proto spolu s kamarádem Škraloupem opět zapnou jeho fungování. Svět se vrátí opět k normálu.

Citát: „Na podium nejdřív přivezli úplně novou myčku, do které naskládali zbrusu nové talíře, hrnce a skleničky. Pak se na to naši starší spolužáci vrhli a začali ucpávat odtok

a rezavět trysky a zamatlovat, škrábat a roztloukat nádobí. Netrvalo jim to ani pět minut a myčka i nádobím vypadala jako po šesti letech provozu v rodině s pěti dětmi.“ (Končinský, Klárová 2017; 42)

Tato ukázka názorně představuje téma celé knihy. Převrácený svět Entropie, který se propojuje i s naším lidským světem.

Zhodnocení díla: Tato kniha se velmi výstižně zaobírá tématem stárnutí věcí a vysvětluje dětem, proč se to děje a proč je to pro náš život důležité. Bez stárnutí by nebylo na světě nic, pouze tma a prázdno. Velmi hezká je obrazová část knihy, která napomáhá pochopení tématu. Tato kniha je svým pojetím a sepsáním daného tématu jedinečná, přestože díla jako *Lichožrouti* (Pavel Šrut, Galina Miklínová, 2015) nebo *Knihozrouti* (Klára Smolíková, 2019) se tohoto tématu také dotýkají. Kniha nebyla dosud zfilmována.

Ponaučení z díla: I když se nám stárnutí, špinění a rozbíjení nelíbí, je potřebné pro běh času.

Doporučení: Knihu bych doporučila dětem mladšího školního věku. Vhodně poukazuje na chyby, které některým lidem vadí, ale někdo jiný je má rád. Zároveň si mohou uvědomit, že některé věci, které jsou v knize žádané (neuklizení, špinění věcí nebo trhání oblečení), ony, ale i rodiče rádi nemají.

3.2. Táta a princezna Rozárka

Autor: Jan Jirků

Jan Jirků se narodil v roce 1977. Vystudoval Divadelní fakultu na katedře alternativního a loutkového divadla na AMU. Po studiích začal pracovat jako režisér a umělecký šéf v Divadle Minor. Dodnes vytvořil okolo 40 divadelních inscenací. Spolupracoval s několika krajskými loutkovými i činoherními divadly po celé republice. V roce 2010 se stal také televizním režisérem sitcomu *Comeback* na TV Nova. V České televizi režíroval pořad *Kašpárek v rohlíku: Kašpárek navždy!* Je také autorem, režisérem a scénáristou zábavného vzdělávacího pořadu *TvMiniUni*, kde měl premiéru jeho film *Zloděj otázek*.

Jeho knižní prvotinou je dílo *Tlukot a bubnování aneb Veliké putování tří skřítků za prstýnkem princezny Květušky aneb Tajemství největšího strašidla a bubáka Velkého Tlustce*, za které získal literární cenu SUK – Čtete všichni a ocenění Knihopábitel. Kniha *Táta a princezna Rozárka* je jeho druhou dětskou knihou, která získala v minulém roce ocenění Zlatá stuha v kategorii Výtvarná část: knihy pro mladší děti a v kategorii Literární část: Beletrie pro děti (Albatros media a.s. [online]).

Vydavatel, rok a místo vydání a počet stran: Nakladatelství Albatros, 2020, 60 stran

Žánr, hlavní téma: knihy pro děti a mládež, české pohádky, naučná literatura

Hlavní postavy: Táta a jeho dcera princezna Rozárka

Vedlejší postavy: maminka královna, bráška princ Josífek

Charakteristika hlavní postavy: Rozárka je malá blondátá holčička, která má velkou fantazii. Nejraději má nevymyšlené pohádky, které jí vypráví tatínek.

Ilustrátor: Marie Urbánková

Věková kategorie čtenáře: od 4 let

Stručný obsah: Celá kniha je koncipována jako dialog otce s dcerou, kterou uspává. Dcera vyžaduje nevymyšlené skutečné pohádky na témata, která jsou pro ni v daný moment aktuální, např. když je nemocná, o rozvodu rodičů, o rodině apod. Ve všech jednotlivých příbězích vystupují jako lidské postavy jen nejbližší členové rodiny (Rozárka, maminka, táta, bratr Josífek a teta Mirka).

Citát: R: *Táto, tys mi slíbil pravdivou pohádku, a v téhle si vymýšleli úplně všichni!*

T: *Ale tak to na světě chodí. Většina lidí si vymýšlí a hodně jich lže, v tom byla pohádka úplně pravdivá!* (Jirků 2020; 13)

Tato ukázka demonstruje, jak táta trefně dokáže do vyprávění příběhu zakomponovat etické, mravní a společenské normy chování, které chce své dceři vštípit a vysvětlit jí, jak funguje svět a společnost.

Zhodnocení díla: Celá kniha je psána jako dialog otce s dcerou předškolního věku. Jednotlivé příběhy volně vycházejí z jejich rozhovorů před spaním. V pohádkách se řeší aktuální témata rodiny, ale i situace typu „kdy už tam budeme?“ nebo „proč máme každou neděli sekanou?“ apod. Kniha může být pro rodiče dobrým prostředkem k vysvětlení otázek tohoto typu. Je velice čtivá, jednotlivé příběhy jsou jednoduché a zároveň originální a vtipné. Je psána většími písmeny, proto je vhodná i jako první čtení pro děti v první nebo druhé třídě.

Ponaučení z díla: Kniha se dotýká několika témat, která malým dětem jako rodiče vysvětlujeme, např. proč musejí jít po obědě spát nebo proč se rodiče rozvádějí.

Komu bych knihu doporučila: Toto dílo bych doporučila rodičům zvědavých dětí v předškolním věku. I rodiče se pobaví vtipně sepsanými příběhy.

3.3. Žeberův odkaz

Autor: David Jan Žák

David Jan Žák se narodil v roce 1971 v jihočeských Prachaticích. Vystudoval pedagogiku na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Pracoval v několika rádiích, televizi a rozhlase. Následně pracoval jako učitel na středním odborném učilišti. V současné době vyučuje na Česko-anglickém gymnáziu v Českých Budějovicích český jazyk, výtvarnou výchovu a občanskou nauku. Publikuje v časopisech. Je divadelní režisér, scénárista a herec (Databázeknih.cz [online]).

Doposud vydal sedm básnických sbírek, které byly přeloženy do několika světových jazyků, a pařížské nakladatelství Gallimard je zařadilo do Antologie české poezie 20. století. Pro dospělé zatím napsal tři knihy, z nichž nejúspěšnější je dílo *Návrat krále Šumavy*. Jeho prvotinou pro mládež je první díl detektivní trilogie s názvem *Zmizení Edwina Lindy*. V minulém roce vyšel i druhý díl této trilogie s názvem *Žeberův odkaz*. Posledním dílem by měl být titul s názvem *Kdo krade sny?*. Jeho tvorba je ovlivněna prostředím Šumavy, kde tráví s rodinou volné chvíle (Databázeknih.cz [online]).

Vydavatel, rok a místo vydání a počet stran: Nakladatelství Albatros, 2020, 182 stran

Žánr, hlavní téma: literatura pro děti a mládež, fantasy, česká literatura

Hlavní postavy: Edwin Linda, Anežka Linhartová, Ptáček

Vedlejší postavy: Anežčina sestra Viky, její kamarádka Klárka, učitel Pileček alias Pilda, hrubián Stejkoza a jeho parta, bezdomovec Houba

Charakteristika hlavní postavy: Edwin je tichý, hubený, světlouhlavý kluk, který přešel do nové školy do šesté třídy, protože začal bydlet u dědečka. Jediné volné místo ve třídě bylo vedle Anežky, která se stává jeho nejlepší kamarádkou. Mají společné zájmy, těmi jsou svět fantasy a čtení knih.

Ilustrátor: Jindra Čapek

Věková kategorie čtenáře: od 10 let

Stručný obsah: Nejprve bych chtěla podotknout, že *Žeberův odkaz* je druhým dílem detektivní trilogie. Pro pochopení celého příběhu je tedy nutné předestřít důležité informace z prvního dílu. Edwin žije na malém městě v drážním domku s dědečkem. Otec za nejasných okolností zmizel a krátce nato měla maminka autonehodu a leží v nemocnici v kómatu. Edwin je samotář, jeho únikem je svět fantasmie. Anežka je jeho spolužačka ze

třídy, se kterou ho spojuje záliba ve fantasy světě, a brzy se stávají nerozlučnými kamarády. Ve škole je ovšem také chlapec Stejkoza, syn vlivného politika a jeho parta žáků z osmé třídy, která šikanuje některé žáky ze školy. Edwin je jedním z nich, proto se rozhodne učít se obratnosti u učitele tělesné výchovy Pilečka. Má po tatínkovi poklad, a sice tzv. Žeberův zápisník, ve kterém jsou zaznamenány naleziště nerostů a zlata na Šumavě, obsahuje také mapu výskytu. Stejkoza a jeho patra vědí o zápisníku a chtějí ho z Edwina vymámit. Ten ho ovšem spolu s žákem Ptáčkem schová v lese. Problémem Stejkozovy party je, že Anežčin otec je policista a toho se Stejkoza bojí. Při závěrečné honičce spadnou Edwin, Anežka a jeden člen Stejkozovy party do staré stoly. Při jejich záchraně se provalí Stejkozova šikana a on i část jeho party jsou vyloučeni ze školy. I přesto ale Edwin zmizí neznámo kam.

Druhý díl se celý zabývá hledáním Edwina. Všem zúčastněným je jasné, že hlavním motivem je Žeberův zápisník. Také vychází najevo, že Edwinův otec, učitel Pileček a politik Stejkoza byli v mládí nerozluční kamarádi. V knize pátrají po Edwinovi Anežka spolu s kamarády, učitel Pileček i policie, ale každý na vlastní pěst. Ke konci je indicie svedou dohromady a společně se jim i se zapojením Anežčiny fantazie podaří najít nejen Edwina, ale i jeho otce. A rozhodnou se najít poklad ze zápisníku, což je zamýšleným tématem třetího dílu.

Citát: „*Ohlédne se. Za ním stojí obří Stín draka a zvětšuje se. Holé větve kaštanu chtějí varovat, ale už je pozdě. Stín roste do rozměrů obřího nafukujícího se balonu, plazí se to při zemi, ukusuje realitu a mění ji v nicotu.*“ (Žák 2020;7)

Na této ukázce je dobře vidět, jak autor dokáže výstižně skloubit představitivost hlavního hrdiny s gradací příběhu. Ukázka je z úvodu knihy. V průběhu zjistíme, jaká je skutečná podoba Stínu a celá realita příběhu.

Zhodnocení díla: Oba díly jsou velmi poutavým čtením i pro mě jako dospělého. Dílo je zasazeno do prostředí šumavských hor. Kapitoly na sebe navazují tak, že po dočtení jedné chcete číst hned další. Jediné, s čím jsem jako nečtenářka fantasy bojovala, byly právě názvy a úryvky z fantasy knih, které neznám.

Toto dílo lze zařadit vedle dnes velmi populárních knižních sérií, jako například Podivuhodná putování, Kouzelný atlas Putování časem, Prašina nebo Detektivové. David Jan Žák navazuje na Julese Verna, Johna Flanagena nebo Jaroslava Foglara.

Ponaučení z díla: Celým dílem se nese jednotná idea, a to, že za pomoci přátel člověk zvládá svůj úděl mnohem lépe a že sdílená starost je poloviční starost.

Komu bych knihu doporučila: Knihu bych doporučila všem dětem staršího školního věku, které mají rády napínavé detektivní příběhy a záhady. Dospělí se mohou s touto knihou vrátit do dětství.

3.4. Řvi potichu, brácho!

Autor: Ivona Březinová

Ivona Březinová se narodila v roce 1964 v Ústí nad Labem. Vystudovala Pedagogickou fakultu University J. E. Purkyně. Po dokončení vysoké školy začala pracovat na katedře bohemistiky, kde se věnovala české literatuře 19. a počátku 20. století, později se také věnovala literatuře pro děti a mládež. Po přestěhování se do Prahy a po mateřské dovolené se začala věnovat tvorbě knih pro děti a mládež. V současné době vede seminář tvůrčího psaní na Literární akademii. Je členkou IBBY a Obce českých spisovatelů. Za svá díla získala a získává řadu ocenění. Mezi jinými bych jmenovala ocenění Zlatá stuha a Magnesia Litera za knihu Řvi potichu, brácho!, dále Cena knihovníků SUK za díla Jmenuji se Ester, Lentilka pro dědu Edu, Báro, nebreč a Cena učitelů SUK za Jmenuji se Martina, Teta to plete. Jedná se pouze o malý výčet děl, která získala ocenění nebo nominace. V červnu 2004 získala ocenění rytíře Řádu krásného slova od dětských

čtenářů. Její kniha Začarovaná třída je od roku 2004 zapsaná na Čestné listině společnosti IBBY. (knihy.abz.cz [online])

Vydavatel, rok a místo vydání a počet stran: Nakladatelství Albatros, 2021, 202 stran

Ilustrátor: Tomáš Kučerovský

Věková kategorie čtenáře: od 10 let

Žánr, hlavní téma: knihy pro děti a mládež, naučná literatura, autismus

Hlavní postavy: Pamela, Jeremiáš (Remy)

Charakteristika hlavní postavy: Pamela je sestra-dvojče autistického bratra a také žákyně osmé třídy základní školy. Snaží se co nejvíce pomoci mamince s péčí o bratra. Jeremiášovi je čtrnáct let a žije ve svém autistickém světě plném pevných pravidel. Miluje své rituály, např. zapínání zipů, kulaté tvary jídla a tvarohové koláče s rozinkami k snídani. Řídí se každý den podle tabulky s piktogramy a také má každý den jinak barevný a všichni se podle toho musí řídit.

Stručný obsah: Pamela, Jeremiáš a maminka se přestěhují do nového města. Stěhují se, protože si lidé stěžovali na Remyho chování. Maminka nechce, aby byl v ústavu, a ze všech sil se snaží udržet Jeremiáše v domácí péči, i když je to hodně obtížné. Pamela pomáhá mamince, jak může – je to přece její bratr! Péče o dítě s autismem je plná přesných pravidel, která se musí dodržovat stůj co stůj. Při jejich nedodržení je Jeremiáš nervózní a někdy až agresivní. Lidé, kteří neznají situaci, se na něj i na Pamelu a maminku koukají spatra nebo opovržlivě, někteří se bojí. Péče o takové dítě je pro maminku i Pamelu hodně psychicky náročná, nejen že se musejí potýkat s každodenními problémy, ale i s neustálým tlakem okolí, aby byl Jeremiáš umístěn do ústavu. Bohužel oběma začíná být jasné, že je situace dlouhodobě neudržitelná. Jeho reakce jsou čím dál častější a intenzivnější. Tyto výbuchy zlosti vyvrcholí agresivní atakou Jeremiáše vůči mamince, kdy ji málem uškrtí zipem. Potom i maminka s Pamelou uznají, že péči o Remyho nezvládnou a najdou týdenní stacionář, kde je Remy moc spokojený. Spokojené jsou i maminka s Pamelou, konečně na sebe mají čas a mohou vést normální život.

Citát: „Ježišmarjá, ten kluk už zase sbíral na ulici hovínka!“ zavyla babička a zacpávala si noc, aby dala najevo, jaký nepředstavitelný puch její vnuk způsobil. „Okamžitě to vyhodíš!“

„Nevyhodíš!“

„Vyhodíš, ty prase!“ neovládla se babička.

„Ty prase!“ řekl na to Jeremiáš a pokusil se na babičku plivnout. Aspoň babička to tehdy tvrdila. „Ty jeden! Co sis to dovolil? Tohle mi za celých čtyřicet let mé pedagogické praxe nikdo neřekl. Ty spratku nevychovej.“ O babičku se pokoušel infarkt.

„On není nevychovej, mami. Kolikrát ti to mám vysvětlovat. On ti prostě nerozumí. Pochop, že mu ty hovna voněj, no!“ (Březinová 2021, 65)

Tato ukázka demonstruje klasickou situaci v životě rodiny dítěte s autismem. Neustálé nepochopení ze strany širší rodiny a společnosti a neustálá snaha vysvětlovat. V této ukázce můžeme vidět i generační konflikt.

Zhodnocení díla: Toto dílo mě zasáhlo, protože autorka velmi výstižně a věrohodně dokázala zpracovat téma autismu v rodině. Kniha má několik rovin. První je pohled a názor sestry hlavního hrdiny na život, který žije. Střetává se s názory spolužáků a je konfrontována s jejich pohledem na věc. Také se pokouší matce pomoci s péčí o syna, proto zastává i částečnou roli rodiče. Druhá rovina je život svobodné matky s autistickým dítětem a zároveň s jedním dítětem bez postižení. I její dcera má své potřeby a touhy a svou matku potřebuje úplně stejně. Jako jediná dospělá v rodině musí sama řešit problémy se sousedy, prarodiči a s úřady. V knize je vykreslen autistický svět, do kterého se můžeme úplně živě vnořit. Celé dílo je výborně zpracované, skvěle vystihuje atmosféru a problémy, v níž žije rodina dítěte s postižením.

Knihy se sociální tematikou se staly typickým rysem tvorby Ivony Březinové. Ať už hovoříme o autismu v tomto díle, Alzheimerově chorobě v díle Lentilky pro dědu Edu či o závislostech a jejich léčbě v trilogii Holky na vodítku.

Ponaučení z díla: Dílo nastiňuje život rodiny, jejíž součástí je dítě s autismem. Díky této knize jsme schopni alespoň trochu pochopit, co prožívá rodina autisty a jaké má problémy, starosti i radosti.

Doporučení: Knihu bych doporučila napříč generacemi. Každý člověk dnešní doby by měl alespoň trochu nazřít do této problematiky a tato kniha je pro to ideální.

4. Vybrané metody pro práci s textem

V lekcích, které probíhají v rámci čtenářských klubů, jde především o to, abychom u dětí vybudovali kladný vztah k četbě a knihám. Snažíme se dětem přiblížit pomocí vybraných metod krásu čteného textu a rozvíjet tím jejich dovednosti a znalosti. Cílem těchto metod je zejména zvýšení komunikativních dovedností, schopnost čtení s porozuměním a schopnost kritického hodnocení textu (Zbudilová, 2020).

Pro atraktivitu a různorodost jednotlivých lekcí je vždy vhodné kombinovat metody, které rozvíjejí celou osobnost jedince a působí na všechny složky osobnosti – fyzickou, psychickou, sociální i duševní, a zároveň působí na všechny oblasti – kognitivní, psychomotorickou i afektivní.

V jednotlivých lekcích čtenářského klubu jsou použité metody především z knihy *Moderní didaktika* od Roberta Čapka a některé lekce jsou inspirované portálem *Nová škola o.p.s.*, přičemž ve všech lekcích jsem se řídila především obsahem knih, svojí fantazií a intuicí (Čapek, 2020; Nakládalová, xxx).

Ve všech lekcích byly použity metody brainstormingu, které umožňují nekritické vyjadřování a volný průchod myšlenek a navozují asociace na dané téma. Při využívání těchto metod také dochází k utřídění myšlenek během času určenému k zamyšlení se nad tématem. Důležité je vybízet všechny účastníky lekcí, aby se zapojovali a dát jim prostor k vyjádření se. Všechny názory jsou přijímány kladně. Hodnocení probíhá ke konci časové dotace lekce a je jedním z nejdůležitějších prvků metody. Pedagog spolu s účastníky lekce sumarizuje jednotlivé myšlenky a názory a následně z nich vyvozuje podle určených kritérií konečné hodnocení.

Dramatizační metody, zejména pak dramatizace textu, rozvíjí sociální dovednosti žáků, jejich estetické cítění. Cílem této zážitkové pedagogiky je prožití určitého tématu v roli a následně utvoření si názoru na danou situaci či problém. Tyto zkušenosti pak mohou aplikovat i v běžném životě nebo při výuce ve škole. Tyto činnosti jsou pro děti velmi atraktivní a vytrhují je z běžné reality. Byly použity v lekcích ke knize *Táta a princezna Rozárka 1 a 2*.

Kognitivní metody myšlení podporují v žákovi kreativitu, umožňují mu zamyslet se nad daným tématem z několika úhlů a následně pak vyvodit řešení, která jsou podle něj správná. Pedagog nechá žákovi dostatečné množství času na zamyšlení se nad problémem nebo tématem a ten pak následně analyzuje, dedukuje a vyvozuje závěry, kterých může být i několik. Nikdy neexistuje pouze jedno správné řešení. Součástí těchto metod jsou i brainstorming a myšlenkové mapy, které jsou využity v lekci *Řvi potichu, brácho! 1*. Jednou z dalších kognitivních metod využitých v lekcích čtenářského klubu je metoda šest dobrých sluhů. Tato metoda pomáhá žákům systematicky rozvíjet myšlení, zlepšovat komunikaci a vyjadřovací schopnosti. Umožňuje také podívat se na problém z několika úhlů pohledu, které v rámci diskuse nad tématem vyvstávají. Tato metoda byla využita v lekci *Žeberův odkaz 1*.

Metoda práce s textem je jednou z dalších metod moderní pedagogiky často využívanou v lekcích čtenářských klubů. Dílčí metodou je například metoda svět v mé hlavě, která byla použita v lekci čtenářského klubu ke knize *Překlep a Škraloup 1* a *Žeberův odkaz 2*. Tato metoda má za úkol umožnit žákům využití fantazie při čtení příběhu. Na základě přečteného textu výtvarně nebo literárně ztvární, co se jim vybavilo. Zhmotní tak svou představu o daném tématu a následně tuto představu prezentuje ostatním a zdůvodňuje své postoje a názory na dané téma.

Metoda tvůrčího psaní byla využita v lekci *Táta a princezna Rozárka 1*. Konkrétně metoda dokončení ukázky. Pomocí této metody rozvíjíme u žáků kreativitu a zvyšujeme schopnost vyjadřování se. Žáci mají k dispozici část textu, kterou podle vlastní fantazie

dokončují. Tato práce může probíhat individuálně nebo ve skupinách, jako v případě výše zmíněné lekce.

Pohybové metody by měly být důležitou součástí hodin čtenářského klubu. Jde o metodu vhodnou k uvolnění žáků, kteří celý den sedí v lavici. Především děti mladšího školního věku potřebují kompenzaci v podobě pohybu, aby uvolnili napětí z hodin výuky. V rámci lekcí čtenářského klubu byla tato metoda uplatněna v lekcích, které navštívily děti prvního stupně, a to v lekcích Překlep a Škrálop 1 a 2 a Táta a princezna Rozárka 1 a 2.

Výukový plakát je metoda vhodná pro skupinovou práci, při které žáci výtvarně ztvárňují zadané téma. V případě čtenářské lekce určené žákům druhého stupně to v lekcí Řvi potichu, brácho! 1 bylo ztvárnit situace, které zadané téma vystihují.

Jedním z cílů této metody je vytvořit pracovní listy do lekcí čtenářských klubů, které lze využít i ve volnočasové literární výchově. Pracovní list jako metoda práce s žáky je na školách hojně využívána. Jedná se o soubor cvičení, úkolů a jiných didaktických materiálů, které jsou určeny k procvičování učiva či k zamyšlení se nad zadaným tématem. Má za cíl např. prakticky ukázat využití učiva v běžném životě nebo jinou formou ukázat žákovi probíranou látku a naučit ho formulovat názory a myšlenky na dané téma.

5. Příklady využití metod práce s literárním textem ve volnočasové literární výchově

Tato část mé práce je vytvořena k praktickému uplatnění v hodinách čtenářských klubů v rámci volnočasových aktivit, které nabízí základní školy. Dané lekce jsou určeny pro žáky prvního a druhého stupně základních škol.

5.1. Popis čtenářské lekce ke knize Překlep a Škraloup 1

- *Barbora Klárová, Tomáš Končinský* -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 1. stupeň, tedy ve věku 7-9 let, 8 dětí.

Časová dotace lekce:

60 minut.

Cíle lekce:

- podpořit fantazii dětí,
- hledat souvislosti s vlastním životem a svými zkušenostmi, propojit je a názorně zpracovávat,
- třídit informace a reflektovat své názory.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom je řekli dětem:

Dnes se seznámíme s novou knihou a budeme přemýšlet, jak může jméno ovlivnit pohled na postavu a jaká je naše představa o ní.

Pomůcky:

Knihy Překlep a Škraloup, kartičky s písmenky, listy A4 na kresbu, pastelky, vodovky a štětce, fixy, míček, kužely, pracovní list viz Příloha I.

Motivace:

Představení knihy a seznámení s průběhem hodiny.

Aktivity před četbou:

Ještě před začátkem samotné hodiny čtenářského klubu si rozmístím na chodbě školy na nástěnky kartičky s písmenky, ze kterých lze složit jméno každého čtenáře.

Na začátku dětem knihu představím a ukážu. Soustředím se na název knihy a ptám se dětí: Co si myslí o jménech Překlep a Škraloup, co znamenají?

Aktivity během četby:

Poté dětem přečtu úvodní dvě stránky z knihy (str. 9 a 13), abych jim představila, kde hlavní postavy žijí a co skřítek Překlep dělá.

Následně děti vyzvu, aby vyšly na chodbu a na nástěnkách hledaly písmena, ze kterých skládají své jméno. Po složení písmenek do jmen vyzvu děti, aby je přetvořily tak, jak by to udělal Překlep. Zkusíme si tato nová slova přečíst. Ptám se dětí: Stalo se vám to někdy nebo někomu jinému?

Po této aktivitě se budeme soustředit na Překlepova kamaráda Škraloupa. Jak asi Škraloup vypadá? Zkusíme si ho nakreslit pastelkami nebo fixami a rozdám listy papíru ke kresbě. Po namalování postaviček přečtu a ukážu dětem úryvek z knihy o Škraloupovi, a sice stranu 24, kde se děti dozví, že Škraloup je mistr ve znečišťování věcí. Proto se zeptám: Myslíte, že by se Škraloupovi vaše kresby líbily, i když jsou tak čisté? Rozdám dětem vodovky, aby obrázky upravily ve stylu animací z knihy. Tyto obrázky si vystavíme na nástěnku čtenářského klubu.

Aktivity po četbě:

Představím dětem další postavu z knihy. V knize také vystupuje Překlepův kamarád hovnivál Mořic, který před sebou ve dne v noci valí kuličku. My si na něj zahrajeme. Na chodbě školy postavím z kuželů dráhu a děti ji musí valením míčku celou projet. Na konci hodiny se děti zeptám, jak a co se jim na hodině líbilo a co se jim naopak nelíbilo. Vypracují ještě pracovní list k dané lekci.

Zhodnocení hodiny:

Na tuto lekci jsem si vyčlenila celou hodinu čtenářského klubu. Přišlo osm dětí (6 dívek a 2 chlapci) ve věku sedm až deset let čili žáci druhé, třetí a čtvrté třídy. Velmi nápomocná mi byla paní učitelka, která kroužek běžně vede.

Hodinu jsem začala představením knihy a zeptala jsem se dětí, zda ví, co znamená slovo překlep a škrálop. Slovo překlep bylo pro děti asi složité, proto jsme musely s paní učitelkou vysvětlovat, co slovo znamená. Některé děti význam slova po chvílce pochopily, jiné na něj přišly až během následující aktivity. Tou bylo hledání písmenek na nástěnkách na chodbě školy a skládání svých jmen. Po chvílce všichni našli svá písmenka a nadšeně skládali dané slovo. Pak si děti hrály na překlapy a jednotlivá písmena míchaly a vytvářely nová slova. Děti se pro tuto aktivitu tak nadchly, že jsme s paní učitelkou zařadily následnou aktivitu, a sice tvoření slov ze všech písmenek celou skupinou. Dokonce jsme vytvořili i větu. Tato aktivita se moc povedla a děti nadšeně tvořily.

S vysvětlením slova škrálop to tak složité nebylo. Většina dětí se trochu zdráhala použít význam slova jako škrálop na kakau, protože jim to přišlo odporné. Chvilku jsme probírali, jak to se škrálopy na kakau děti mají. Některým nevadí, některým to přijde nechutné, zaznívala dokonce vyjádření jako: fuj, blé apod. Přesunuly jsme se s dětmi z klubovny do učebny, aby mohly svého Škrálopa nakreslit tak, jak si ho představují. Některé připisovaly i jaké má vlastnosti, co dělá a jak je starý. Jeden chlapec nevěděl, jak má začít tvořit. Neměl představu, tady jsme zasáhly, žákovi na papír udělaly tečky a vyzvaly chlapce, aby je spojil a tím mu vznikl pěkný obličej. Když byly u konce s kresbou, začala jsem jim číst, jaký knižní Škrálop je a co vlastně ve skutečnosti dělá. Ukázala jsem jim animaci v knize s kaňkami, na které je Škrálop expert, a vyzvala děti, aby svůj obrázek pomocí vodovek „dotvořily“ po jeho vzoru. Měla jsem sice připravené štětce, ale některé děti vzaly ubrousky na utírání rukou a s jejich pomocí aplikovaly na obrázky barevné kaňky. Dětem se tato aktivita moc líbila a moc se při tvoření bavily. Ale vzhledem k tomu, že do konce lekce zbývalo necelých deset minut, dva chlapci už začínali být netrpěliví. Zrychlili jsme tedy dokončení práce a úklid místnosti, abychom se rychle přesunuli na další a poslední aktivitu.

Tou byl závod s kuličkou hovnivála Mořice. Z kožených sedátek, která mají děti v knihovně k dispozici na sezení, jsem na chodbě školy vytvořila „překážkovou dráhu“ a děti s papírovým míčkem touto drahou probíhaly. To se jim také líbilo. Hlavně z časových důvodů jsem musela vytvořit další míček, abych hru více zatraktivnila. Jedna dívka odmítla tuto aktivitu s tím, že by si raději v knihovně četla. To jsme jí samozřejmě umožnily. Úplně na konci lekce děti vyplnily daný pracovní list, viz Příloha II.

Celá hodina pěkně utekla, nikde nebyl žádný problém, děti se bavily.

Reflexe:

Celou aktivitu jsem měla sice dobře sepsanou, ale na samotnou přípravu jsem si moc času nenechala. Na tuto část jsem měla půl hodiny, během které jsem musela vytvořit kartičky s písmeny, rozvěsit je na nástěnku, sehnat ve škole vodovky (překvapilo mě, že nejsou v klubu jako stálá pomůcka) a vytvořit míček z papíru. Nakonec jsem ale vše stihla a byla připravená na hodinu.

Byla to moje první zkušenost s takovýmto kroužkem a aktivitou v něm. Byla jsem značně nervózní a ze začátku to bylo na lekcí znát. Podpořila mě paní učitelka, která kroužek vede již několik let a pomáhala mi. Měla jsem problémy s navazováním jednotlivých aktivit na sebe a celkově s komunikací s takto malými dětmi. Byla jsem někdy nekonkrétní a děti nevěděly, co po nich chci, ale po zpřesnění instrukcí děti úkoly nadšeně plnily.

V komunikaci s dětmi mám tedy ještě mezery a musím na sobě v tomto bodě zapracovat.

5.2. Popis čtenářské lekce ke knize Překlep a Škraloup 2

- *Barbora Klárová, Tomáš Končinský* –

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 1. stupeň, tedy ve věku 7-9 let, 8 dětí.

Časová dotace lekce:

60 minut.

Cíle lekce:

- podpořit fantazii dětí,
- pracovat s textem, pracovním listem,
- diskutovat o tématu a prezentovat vlastní názory,
- předvídat z textu, porozumět neznámým slovům, vymýšlet vlastní neznámé pojmy.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom to řekli dětem:

Dnes se zaměříme na zvláštní slova, která jsou v knize použita. Pokusíme se zamyslet nad tím, co nám tato slova připomínají a co asi znamenají.

Pomůcky:

Knihy Překlep a Škraloup, pracovní listy viz Příloha III., hudební nástroje, pastelky, fixy, pexeso pro uši.

Motivace:

Navázání na předchozí hodinu a pokračování v aktivním představování knihy.

Práce s knihou:

Na začátku této lekce představím dětem program hodiny. Vyberu z knihy slova pro děti neznámá, zejména složeniny, které se v knize objevují. Rozdám předem připravené listy, na kterých jsou slova předtištěná (např. oslizávač, ožužlávátko).

Následně děti vyplní, co podle nich dané slovo znamená, viz Příloha IV. Po přečtení napsaného textu diskutujeme nad nápady žáků. Zeptám se dětí: „Vymyslely byste samy slovo nějakého přístroje a dokázaly byste ho nakreslit? Můžete to zkusit na list, na který jste psaly před chvílí“. Kresby si všichni navzájem prohlížejí a hádají, co dané slovo znamená a co asi vyjadřuje. Po skončení diskuze vystavíme všechny pracovní listy na nástěnku klubu.

Další aktivita navazuje na již probírané téma, o kterém kniha je, a sice stárnutí věcí. Všechny přístroje, když začínají stárnout, vyluzují zvuky, které nejsou pro daný přístroj obvyklé. Navrhnu, že bychom mohli zkusit některé ze zvuků napodobit pomocí hudebních nástrojů, které jsem zapůjčila. Žáci si rozeberou jednotlivé pomůcky a zkusí si zvuky, které jednotlivé nástroje vydávají a navozují atmosféru rozbitého stroje. Po ukončení aktivity následuje úklid nástrojů a reflexe účastníků hodiny.

Zhodnocení hodiny:

Na tuto lekci jsem si zapůjčila od vyučujících z prvního stupně hudební nástroje jako triangel, hůlky, ruchadla, tamburíny a činelky. Z ruliček toaletního papíru, luštěnin a jiných suchých potravin jsem vyrobila pexeso pro uši. Připravila jsem si vytištěné

pracovní listy a psací potřeby. Na samotném počátku lekce jsem dětem stručně připomněla obsah minulé lekce a představila jim program lekce dnešní. Ukázala jsem jim pracovní list k lekci a vysvětlila jim, co požadují. Na listu byly vypsány pro děti neznámé pojmy z knihy a ony je měly vysvětlit. Následně byly vyzvány, aby samy vymyslely přístroje, které by nakreslily na daný list. Své nápady zakreslily do pracovních listů, viz Příloha IV a samy vymyslely název svého přístroje inspirovaného knihou. Lekce pokračovala diskusí nad danými výtvary. Nejprve děti hádaly, co ostatní nakreslily a poté hádaly i název. Jednotlivé listy jsme potom vystavili na nástěnce klubu na chodbě školy. Jedna dívka vymyslela, že její přístroj se jmenuje Dědeček a pomohla mi tak navázat další aktivitou, která se týkala stárnutí věcí. Děti se posadily do kruhu. Seznámila jsem je s dalším programem, kterým bylo téma stárnutí věcí. Svůj výklad jsem podpořila obrázky z knihy i kapitolou, která se stárnutí věcí věnuje. Tu jsem dětem ve zkratce převyprávěla a požádala je, aby si z předložených nástrojů vybraly, které se jim líbí a pokusily se jimi napodobit zvuk starého přístroje. Po individuálním nácviku a předvedení zvuků každým účastníkem zvláště jsem se rozhodla vytvořit jeden velký rozbitý starý vrzající stroj ze všech nástrojů, tedy za pomoci všech účastníků lekce. Děti to přijaly s nadšením a pustily se do vytváření stroje. Na závěr lekce jsem dětem ještě nabídla aktivitu poznávání rozdílů mezi zvuky tím, že jsem jim vytvořila pexeso pro uši. Děti ho neznaly, musela jsem jim tedy vysvětlit, jak tato hra funguje. Pro názornost jsem je musela zklidnit a utišit, aby dobře slyšely, jaké zvuky vyluzuje např. připravený kornout z ruličky od toaletního papíru vyplněný luštěninou nebo jinou suchou potravinou. Měla jsem sedm dvojic kornoutů, proto se děti střídaly po dvojicích, aby si všechny pohodlně pexeso vyzkoušely. Když se všichni vystřídali, hodina končila a děti šly domů.

Reflexe:

Tato lekce děti moc bavila. Kresba vlastního přístroje a vymýšlení jeho názvu je zaujala. Někteří měli nápadů hned několik, z nichž některé si vypůjčily jiné děti, které nevěděly, co vymyslet, ale to byly pouze dva z účastníků. Z použití hudebních nástrojů měly velkou radost, v běžném vyučování se s nimi setkají jen výjimečně. To, že si v klubu mohly půjčit kterýkoliv nástroj a vyzkoušet si ho, bylo pro ně zábavné. Hra pexeso pro uši byla volným navázáním na dobře probíhající lekci a hezky jí celou ukončila. Mělo mě překvapilo, že se děti byly po celou dobu průběhu lekce schopné domluvit, půjčit si pomůcky a nehádaly se.

5.3. Popis čtenářské lekce ke knize Táta a princezna Rozárka 1

- *Jan Jirků* -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 1. stupeň tedy ve věku 7-9 let, 8 dětí.

Časová dotace lekce:

60 minut.

Cíle lekce:

- dramatizace textu,
- vymyslet vlastní pokračování daného textu,
- podpořit fantazii dětí,
- podpořit vnímání smysly,
- skupinová práce.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom je řekli dětem:

Dnes se seznámíme s novou knihou a zkusíme si hrát na spisovatele a herce. Budeme si taky hrát na testovače koření.

Pomůcky:

Knihy Táta a princezna Rozárka, pracovní list s textem viz Příloha V., psací potřeby, lahvičky s kořením, divadelní rekvizity (maska draka, korunky pro princeznu apod.).

Motivace:

Představení knihy a seznámení s průběhem hodiny.

Aktivity před četbou:

Před začátkem hry si připravím pracovní listy a skleničky s kořením. Seznámím děti s knihou. Zeptám se dětí, zda si s rodiči také povídají, stejně jako Rozárka s tatínkem. O čem si nejčastěji povídají? A zda toto povídání děti baví?

Aktivity během četby:

Přečtu úryvek knihy, jehož část je i v pracovním listu, konkrétně začátek „Pohádky o sekaný“ (strana 38 a 39). Děti poté rozdělím do skupin po třech dětech a tyto skupiny budou na daný pracovní list dopisovat vlastní pokračování příběhu.

Aktivity po četbě:

Po vytvoření vlastní pohádky nám děti danou pohádku přehrají. Ostatní děti budou jako porota hodnotit inscenaci daného příběhu. Po přehrání všech verzí budeme společně reflektovat jednotlivá představení. Po této reflexi se všechny děti společně pokusí vytvořit velikánského hrozivého draka. Poslední aktivita bude věnována koření. Děti budou čichem určovat jednotlivá koření v lahvičkách a na pracovní listy se pokusí nejen určit název koření, ale budou se snažit uhodnout, které koření se dává podle „Pohádky o sekaný“ do tohoto pokrmu.

Zhodnocení hodiny:

Před samotnou hodinou jsem si nakopírovala pracovní listy a ve třídě rozmístila skleničky s kořením. K nim jsem přidala čísla, aby je děti podle toho dopsaly do daného pracovního listu, viz Příloha VI. Navíc jsem si vytiskla obrázky rostlin, ze kterých se dané koření získává, pro případ, že by děti měly problémy při jejich určování.

Hodinu jsem začala představením knihy a zeptala se dětí, zda si s rodiči povídají. Většina odpověděla ano, ale jedna dívka odpověděla, že ne, protože to nemá cenu. Každý si prý doma řeší své problémy sám. Dost nás to zaskočilo, tak jsem se ptala, zda jí to nemrzí. Odpověď byla, že je zvyklá a nepřijde jí to divné. Ostatní děti se překřikovaly ve sděleních, co si s rodiči povídají. Většina říkala, že se jich ptají rodiče a z toho pak vzniká konverzace. Většinou si povídají o škole. Jedna dívka poukázala na to, že i ona se maminky ptá, jaký měla den. Na základě toho jsme děti upozornily, že je důležité se ptát i rodičů na jejich problémy a na to, jaký měli den.

Po skončení diskuse jsem děti rozdělila do čtyř skupin po dvou a rozdala jim pracovní listy. Přečetla jsem jim ukázkou z knihy a vyzvala je, aby zbytek pohádky dokončili samy ve dvojici. Po 15 minutách jsme děti vybědly, aby nám své konce pohádek přečetly. Vznikly opravdu zajímavé příběhy. S paní učitelkou jsme hodnotily, kdo a jak na daný konec přišel a jak se ostatním daná verze líbila. Po ukončení této části hodiny jsem dětem navrhla, aby si vytvořily svojí vlastní verzi pohádky všechny dohromady. Nechaly jsme dětem čas na promyšlení příběhu. Po patnácti minutách si děti stále ještě rozdělovaly role a nebyly schopné se dostat k samotnému vymýšlení pokračování příběhu, nemluvě o nácvičku scénky. Ukončily jsme proto tuto aktivitu a slíbila jsem dětem, že na příští hodinu vymyslím hru já sama a oni ji přehrají. Pak jsem navázala další aktivitou, a tou bylo určování koření podle čichu. Přesunuli jsme se do třídy s rozmístěnými skleničkami s kořením. Děti stále ještě ve dvojicích určovaly podle čichu, jaké koření ve skleničkách je, a odpovědi zapisovaly do pracovního listu. Ve většině případů určily děti zhruba

polovinu druhů a se zbytkem jsem jim pomohla tím, že jsem jako nápovědu použila obrázky. Po deseti minutách jsem test ukončila a společně jsme probrali, kde je jaké koření. Poslední otázkou bylo, jaké koření se dává do sekané. Všichni našli alespoň jeden druh, společně jsme se shodli na třech.

Reflexe:

V této hodině mě překvapilo, jak velký problém je pro děti vymyslet nacvičení scénky. Snažila jsem se děti stále usměrňovat, aby pokračovaly dále a urychlovaly svůj postup, ale vše bylo marné. Proto jsme se s paní učitelkou domluvila a po patnácti minutách jsme danou aktivitu ukončily a pokračovaly v dalším programu hodiny. Jinak byl průběh hodiny přirozený. I pomoc učitelky už nebyla tolik potřebná jako v předchozích hodinách.

5.4. Popis čtenářské lekce ke knize Táta a princezna Rozárka 2

- *Jan Jirků* -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 1. stupeň, tedy ve věku 7-9 let, 8 dětí.

Časová dotace lekce:

60 minut.

Cíle lekce:

- dramatizace textu,
- diskuse,
- podpora fantazie dětí,
- skupinová práce.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom je řekli dětem:

Dnes budeme pokračovat v seznamování s knihou, kterou jsme si představili na minulém setkání. Přečteme si další pohádku? A zkusíme si tuto pohádku nacvičit?

Pomůcky:

Knih Táta a princezna Rozárka, papír nebo čtvrtky, psací potřeby, scénář s rozepsanými texty jednotlivých postav viz Příloha VII., divadelní rekvizity (maska draka, korunky pro princeznu apod.), nůžky.

Motivace:

Seznámení se s průběhem hodiny.

Aktivity před četbou:

Před četbou si připravím prázdné listy a pastelky. Seznámím děti s průběhem hodiny.

Aktivity během četby:

Přečtu dětem první příběh, který je v knize, a sice Nevymyšlenou pohádku. Po přečtení vyzvu děti, aby si vybraly jednu postavu z této pohádky a na papír udělaly masku této postavy, abychom si potom mohli nacvičit divadelní scénku z této pohádky.

Aktivity po četbě:

Děti si masky vystříhnou. Předpokládala jsem, že nebudou nakreslené masky pro všechny role v příběhu, proto děti vybědnu, aby vybraly vždy jednoho představitele pro danou roli. Každému dítěti dám jeho scénář s vyznačením jeho role a pokusíme se pohádku nacvičit.

Zhodnocení hodiny:

Tuto hodinu jsem poprvé vedla sama bez pomoci paní učitelky. S žáky jsme se pozdravili a probrali jsme dění na minulé hodině. Následně jsme navázali tématem z minulé lekce na program této hodiny. Při seznamování s programem lekce mi děti nezapomněly připomenout, že jsem jim slíbila divadlo. Vysvětlila jsem jim, že proto, abychom mohli hrát divadlo, musíme nejprve vybrat pohádku, kterou budeme hrát, potom musíme vytvořit masky a následně podle připraveného scénáře danou pohádku nacvičit. Následně

jsem je vyzvala, aby se usadili, že jim mnou vybranou pohádku pro divadelní představení přečtu. Děti se tedy usadily na sedátka a já začala číst pohádku. Po přečtení pohádky jsem děti poprosila, aby si vybraly jednu postavu z právě přečtené pohádky a tu nakreslily jako masku na čtvrtku, kterou si potom vystříhneme. K mému překvapení si většina dětí vybrala vedlejší postavu králíčka a pouze dvě kreslily princeznu a jeden žák loupežníka. Děti se bavily, masky se jim obzvláště povedly. Bohužel se blížil konec lekce klubu, tak jsme ještě stihli rozdat herecké role (děti si je rozdaly samy nebo se domluvily mezi sebou) a projít koncept scénáře. Poté už byl konec lekce.

Reflexe:

V této hodině jsem byla na vše sama. Děti krásně spolupracovaly a hodina nás všechny moc bavila. Asi i díky tomu, že už děti znám lépe, nemám už problémy v komunikaci a děti na mě dobře reagují. Po dokončení masek si je děti chtěly dát na gumičku, aby je mohly nosit na hlavě. To jsem opomněla a příště musím napravit.

5.5. Popis čtenářské lekce ke knize Žeberův odkaz 1

- David Jan Žák -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 2. stupeň, tedy ve věku 12–14 let, 5 dětí.

Časová dotace lekce:

45 minut.

Cíle lekce:

- seznámit se s tematikou domácího násilí,
- práce s částí textu, pracovním listem,
- diskuze o tématu, argumentace a prezentace vlastních názorů,
- použít metodu šest dobrých sluhů

Cíle setkání formulované tak, jak bychom to řekli dětem:

V dnešním setkání si představíme novou knihu, která vyšla v minulém roce. Já jsem vybrala část knihy, která mě zaujala a zajímá mě, jaký na ní budete mít názor vy.

Pomůcky:

Knihy Žeberův odkaz, pracovní list viz Příloha VIII., psací potřeby, tabule nebo arch papíru.

Motivace:

Tato kniha je napínavým pokračováním knihy Zmizení Edwina Lindy. Jedná se o detektivní příběh plný překvapivých momentů a zajímavých situací. Tyto situace řeší stejně staré děti jako vy.

Práce s knihou:

Na začátku lekce dětem knihu představím, krátce popíšu, o čem je a co se v ní odehrává. Představím hlavní postavy knihy. Vysvětlila a popsala jsem, jaký bude program dnešní lekce. Rozdám předem připravené pracovní listy a nahlas přečtu text na nich vytištěný. Na listech jsou společně s textem i otázky z metody šesti dobrých sluhů, na které se žáci pokusí odpovědět, viz Příloha IX. Nejprve sami a potom budeme společně téma probírat.

Zhodnocení lekce:

Ještě před začátkem lekce jsem si připravila pracovní listy na téma domácí násilí dle ukázky z knihy, kterou jsem si pro toto téma vybrala. Vysvětlila jsem dětem, co bude náplní dnešní lekce. Rozdala jsem pracovní listy, přečetla ukázkou z knihy a poté jsem začala podrobně vysvětlovat, jak s pracovním listem pracovat. Popisovala jsem, co si mohou děti pod danou ukázkou představit, že se jedná pouze o nástin určité situace a šlo mi o navození atmosféry, jak může domácí násilí vypadat. Pak jsem děti vyzvala, aby se pokusily podle daných jednoslovných otázek vytvořit samy otázku, která se jim vybaví

při řízení toho daného slova a potom se na ní pokusily i odpovědět. Když měli žáci vyplněno, probírali jsme, co každý vymyslel za otázku a psali jsme je na tabuli. Ke každému slovu jsme vybrali tři otázky, které jsme následně prodiskutovali. Konkrétně: Pro slovo „Kdo?“ děti vymyslely otázky: Kdo to udělal? Komu to udělal? Kdo pomohl? Pomocí těchto otázek jsme společně zjistili, že ne vždy je situace jednoznačná jako v případě ukázky z textu, a ony jako děti, i kdyby chtěly pomoci, nevěděly by jak a některé by se i bály pomoci. Druhým slovem bylo „Co?“. Vzniklé otázky byly: Co je to domácí násilí? Co kdo udělal? Co mám dělat? Tady se už při vzniku otázek ukázalo, že děti si představují pod pojmem domácí násilí každý trochu něco jiného, a bylo potřeba upřesnit, co domácím násilím je a co není. Na třetí slovo „Kdy?“ vymyslely děti tyto otázky: V jakou dobu? Kdy se to stává? Kdy mám něco udělat? Tady se děti hodně ptaly, kdy už by měly takovou situaci řešit a s kým. Společně s paní učitelkou jsme dětem na tabuli napsaly telefonní čísla na Linku důvěry a Bílý kruh bezpečí, kam mohou volat buď samy, nebo i v případě, že se budou chtít poradit o problému někoho jiného. Ale hlavně jsme je upozornily, že nejlepším řešením je svěřit se někomu dospělému. Čtvrtým bylo slovo „Kde?“ a výslednými otázkami byly: Kde se to děje a kde to vyřeším? Odpovědi na tyto otázky už byly naznačeny v předchozím řešení otázek. Na další slovo „Proč?“ vznikly zajímavé otázky a i následná diskuze byla věcná a podnětná. Vznikly tedy otázky: Proč se to děje? Kvůli čemu se to děje? Proč se to stalo? Tady se děti nedržely pouze dané otázky, ale rozpovídaly se i o kamarádech a známých, kterých se pravděpodobně domácí násilí týká. Opět jsme se vraceli k řešení s dospělými. Posledním slovem bylo slovo „Jak?“. V tomto případě jsme již v předchozí diskusi některé návrhy zodpověděli, a proto se v tomto případě otázek vymyslelo více než daný počet. Jak to probíhá? Jak se to stalo? Jak tomu zamezit? Jak dlouho to trvá? Jak mám zareagovat?

Reflexe:

Tato lekce byla pro děti náročná, ale i přesto byly schopné dát dohromady zajímavé otázky a při následné diskusi se zapojovaly a samy formulovaly věcné a praktické odpovědi a názory. Bylo na nich znát, že na tento druh pracovního listu nejsou zvyklé a zpočátku byly nervózní a nejisté, co mají dělat. Bylo potřeba na počátku hodně motivovat a vysvětlovat, co s listem mají dělat. Ale v následné diskusi aktivně spolupracovaly. Za nevhodně zvolenou považují časovou dotaci.

5.6. Popis čtenářské lekce ke knize Žeberův odkaz 2

- David Jan Žák -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 2. stupeň, tedy ve věku 12–14 let, 4 děti.

Časová dotace lekce:

45 minut.

Cíle lekce:

- práce s částí textu,
- prezentace vlastních názorů, podpora představivosti,
- použití metody svět v mé hlavě
- stylizace výtvarná nebo literární, tvůrčí psaní.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom to řekli dětem:

V dnešní lekci budeme opět pracovat s částí knihy Žeberův odkaz. Dnes si ovšem oproti minulé lekci budeme místo přemýšlení nad našimi názory danou ukázkou představovat.

Pomůcky:

Kniha Žeberův odkaz, list papíru, psací potřeby.

Motivace:

Dnes budeme pracovat s vaší představivostí. Je jasné, že každý máme představivost jinou, a proto mě zajímá, jak budete k tomuto textu přistupovat vy. Mezitím co budu číst ukázkou textu, můžete do listu vpisovat, co vás při čtení napadne (příhoda, co jste prožili; pocit, který ve vás dané spojení slov či ukáзка vyvolá; nebo vůně, kterou jste z textu cítili nebo na co po přečtení myslíte...) nebo daný pocit můžete vyjádřit výtvarně, obrazně pastelkami, fixami, tužkou. Samozřejmě, že můžete spojit dohromady obě možnosti – představivosti se meze nekladou, viz Příloha X. Daný text nebo obraz potom spojíme všichni dohromady a uvidíme, zda jsou naše představy v něčem s někým společné, či se liší. Konkrétně vám přečtu kapitolu Do kaňonu prokletých a Nejssem! Nejssem skála! (str. 118-121).

Práce s knihou:

Knihu jsme si představili minule, dnes budeme pokračovat v další práci s touto knihou. Opět byla vybrána část textu, která byla pro tuto lekci vhodná. Během rozdávání listů bylo dětem vysvětleno, v čem hodina spočívá a jaká je představa toho, jak ony samy k této metodě přistoupí a jak s ní následně budou pracovat. Na konci lekce probereme, co se komu vybavilo a co v něm ukáзка vyvolala za pocity nebo vzpomínky.

Zhodnocení a reflexe:

Žáci na začátku hodiny obdrželi prázdné listy a bylo jim vysvětleno, jak budou pracovat. Daný text byl přečten a děti měly zbytek časové dotace na ztvárnění svých myšlenek a názorů. Většina z nich si již během poslechu ukáзки psala poznámky, které je napadaly. Po přečtení většina z nich začala své představy ztvárňovat výtvarně. Vznikly zajímavé obrázky, které na konci lekce žáci představovali ostatním, a probíhala diskuse.

Reflexe:

Tato metoda práce byla pro žáky neobvyklá. Někteří potřebovali více času na zpracování zadání tématu, ale nakonec dokončili všichni.

5.7. Popis čtenářské lekce ke knize *Řvi potichu, brácho!* 1

- Ivona Březinová –

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 2. stupeň, tedy ve věku 12-14 let, 5 dětí.

Časová dotace lekce:

45 minut.

Cíle lekce:

- seznámení se s autismem,
- práce s částí textu, pracovním listem,
- diskuze o tématu, argumentace a prezentace vlastních názorů,
- brainstorming.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom to řekli dětem:

Dnes budeme diskutovat o tématu autismu, které se nás všech dotýká a bude nám k tomu nápomocná kniha *Řvi potichu, brácho!* od spisovatelky Ivony Březinové.

Pomůcky:

Kniha *Řvi potichu, brácho!*, pracovní listy viz Příloha XII. a psací potřeby, okopírované části textu viz Příloha XI.

Motivace:

Někteří z vás mají ve třídě spolužáka s autismem, někteří ho potkáváte na chodbě školy. Byla bych proto ráda, kdybychom si o tomto onemocnění popovídali společně a navzájem si sdělili své názory, postřehy a především zkušenosti. Hlavním požadavkem však je vnímat život s tímto onemocněním z pohledu ostatních členů rodiny, zejména pak sourozenců.

Práce s knihou:

Na začátku hodiny představím téma, kterým se budeme zabývat. Přečteme si rozdané listy s ukázkou z knihy. Souběžně s diskuzí na dané téma si budeme naše názory zapisovat do vytvořených pracovních listů, viz Příloha XIII. A na tabuli si vytvoříme myšlenkovou mapu z našich názorů a zkušeností. Na základě mapy si na arch papíru nakreslíme situace, které nemají lidé s autismem rádi.

Zhodnocení lekce:

V této lekci měly děti k dispozici pracovní list k vypracování a ještě další list s ukázkou tří situací z knihy, aby se mohly lépe vcítit do života rodiny s autistickým dítětem. Ukázky měly nastínit některé situace, které jsou typické v každodenním životě rodiny s autistou. Hlavním cílem lekce bylo zamyslet se nad tím, jak bychom se v takových situacích zachovali my jako kamarádi dívky, která má autistického sourozence.

Po společném přečtení ukázky jsme se zaměřili na vyplnění pracovního listu s otázkami, a přitom vedli dialog k tomuto tématu.

V první otázce v pracovním listu jsme se zabývali tím, jak na nás přečtené ukázky z knihy zapůsobily. Všichni se shodli na tom, že jsou to situace smutné a pro sourozence autistického dítěte je to hodně těžký život, který ostatní nemusí pochopit.

Navázali jsme tak na druhou otázku, která zněla: Jak byste se zachovali jako kamarádi daného sourozence? Všichni svorně odpovídali, že by se jí snažili pomoci tím, že by se k sourozenci s autismem chovali hezky a přátelsky. Svě kamarádce by se snažili také pomoci, i když neví, jaká pomoc by byla pro ni vhodná nebo jak by si pomoc představovala ona sama.

Ve třetí otázce jsme řešili, v návaznosti na otázku druhou, jakou konkrétní pomoc by navrhovali žáci sami. Při diskusi se děti koukaly na tuto otázku z několika úhlů pohledu. Někteří by s dívkou šli ven, povídali si s ní a věnovali se jejím zálibám, aby na sourozence chvíli nemyslela. Druzí by se jí zastali před lidmi, kteří by se jí posmívali, a ostatní by to řešili tak, že by se jí na danou věc vůbec neptali.

Na toto řešení navázala další otázka, a sice jakým způsobem si myslí, že by se jí dalo pomoci. Většina dětí odpověděla, že by s ní chodily ven, někteří i s jejím bratrem, aby ostatní věděli, že to není situace vhodná k výsměchu nebo urážení. A také by to braly jako ochranu její i jejího bratra před okolím. V diskusi se také děti shodly, že i povídání si o problémech, které nemoc způsobuje rodině, je pomoc.

Tím si i částečně odpověděly na další otázku, zda je vůbec možné pomoci takovému sourozenci. Všechny děti odpověděly, že ano. V tomto bodě by chtěly pomáhat hlavně při vycházkách s bratrem. Ale některé oponovaly, že by se asi bály, protože neví, jak se k člověku s postižením mají chovat.

V poslední otázce jsem se ptala, zda se s takovou situací již někdo z nich setkal, a odpověď byla jednoznačná: ne.

Reflexe:

Pro děti byl tento pracovní list neobvyklý a nad tématem z počátku přemýšlely a moc nevěděly, jak si s pracovním listem poradit. Museli jsme tedy namotivovat děti vyprávěním o autismu jako takovém, jak se projevuje a co znamená pro rodinu, ve které žije. Děti se začaly doptávat na to, co je zajímavé, a pracovní list vyplňovaly v průběhu této diskuse. Časová dotace 45 minut byla pro takovouto diskusi dostačující, ale další úkoly jsme nestihli.

5.8. Popis čtenářské lekce ke knize *Řvi potichu, brácho! 2*

- Ivona Březinová -

Věk účastníků lekce:

Členové čtenářského klubu při základní škole 2. stupeň, tedy ve věku 12-14 let, 5 dětí.

Časová dotace lekce:

45 minut.

Cíle lekce:

- seznámení se s autismem,
- práce s pracovním listem,
- diskuze o tématu, argumentace a prezentace vlastních názorů,
- brainstorming.

Cíle setkání formulované tak, jak bychom to řekli dětem:

Minulou hodinu jste se seznámili s knihou *Řvi potichu, brácho!* Věnovali jsme se knize z pohledu sestry autistického chlapce Jeremiáše a tomu, jak bychom jí mohli pomoci. Dnes se spíše zaměříme na Jeremiáše a jeho uzavřený svět, ve kterém žije.

Pomůcky:

Knihy *Řvi potichu brácho!*, pracovní listy viz Příloha XIV. a psací potřeby, čtvrtky, nůžky, karton, oboustranné lepicí polštářky.

Motivace:

Pokusíme se vžít do světa autisty a vytvoříme kartičky systému VOKS.

Práce s knihou:

V minulé hodině jsme se věnovali vytváření pracovního listu na téma, jak se díváte na autismus a jak byste mohli pomoci někomu, kdo má doma sourozence s tímto onemocněním, viz Příloha XV. V dnešní hodině se budeme věnovat Jeremiášovi a světu pravidel a omezení, ve kterém žije každý den. Vypracujeme pracovní list, ve kterém probereme ve skupině, jaký na dané informace máte názor. Po této diskuzi si vytvoříme kartičky systému VOKS (výměnný obrázkový komunikační systém), se kterým někteří autisté zvládají povinnosti běžného dne.

Zhodnocení lekce:

Na pracovním listu *Řvi potichu, brácho! 2* jsem dětem nastínila několik situací, které alespoň částečně charakterizují chování dítěte s autismem. Pod těmito větami byly otázky, nad kterými se měly děti zamyslet a napsat svůj postoj nebo názor.

Na první otázku: „Jak myslíš, že se Jeremiášovi žije v našem světě?“, odpovědi zněly: Musí to být pro něj těžké. Má jiný svět a našemu nerozumí. Očekává svůj svět, ale náš je jiný apod. Děti se moc neuměly vcítit do osoby takto znevýhodněné a musela jsem je motivovat k vymýšlení odpovědí. Povídala jsem, jak by asi bylo jim, kdyby se ocitly v „autistickém“ světě. Na druhou otázku: „Pomáháme něčím ve společnosti takovým lidem jako je Jeremiáš?“ byly odpovědi různorodé, ale společným názorem dětí je respekt ke znevýhodněným osobám, pomoc v určitých situacích a také důležitost vnímat tyto osoby. Zejména poslední odpověď nás příjemně překvapila. Děti myslí na druhé a nejsou jim lhostejní. Třetí otázka byla: „Co je pro lidi s autismem důležité?“. Tady děti odpovídaly: dodržovat jejich zvyky, nevysmívat se a nebýt sám. V následné diskuzi nám některé děti vysvětlily, že je pro takové osoby důležitý režim a řád a že i ony režim mají a jsou za to rády. Poslední otázkou jsem se ptala, jestli i ony mají nějaké zvyklosti, které dodržují. Tady většina napsala, že ne. Zřejmě převládl stud a obava z výsměchu spoluúčastníků lekce. Ale když jsem já řekla některé zvyklosti, které mám, některé děti se připojily a svoje návyky a zvyky nám sdělily. Z minulé hodiny už děti o autismu

informace měly, ale v závěru hodiny, po vyplnění pracovních listů, probíhala debata, při které se doptávaly na to, čemu minulou hodinu nerozuměly nebo špatně pochopily. Tato nemoc je pro ně zajímavé téma. Na konci hodiny někteří prohlásili, že někoho takového mají v rodině nebo ho i znají a jsou rádi, že mají informace a budou vědět, alespoň částečně, jak se mají chovat nebo jak mohou pomoci.

Reflexe:

Při vyplňování tohoto pracovního listu byly některé děti mírně nervózní a z otázek měly i obavu, jak je mají vyplnit. Proto jsme společně s paní učitelkou otázky vysvětlovaly a snažily se o jejich pochopení. Po celou dobu trvání lekce byl na dětech vidět zájem o dané téma, nejvíce je bavila závěrečná diskuze. Na vytvoření karet systému VOKS tak nedošlo, ale pro nás bylo překvapivé, že se děti aktivně o problematiku zajímaly. Bohužel časová dotace byla opět nedostačující.

5.9. Zhodnocení hodin a navržených pracovních listů

Pro žáky prvního stupně byly jednotlivé lekce zajímavé a pestré. Na hodiny se těšili. Jako velmi kladné hodnotím zařazování několika rozličných aktivit do každé lekce.

Čtenářský klub pro první stupeň probíhá každé pondělí od půl třetí do půl čtvrté a navštěvují ho žáci od druhé do čtvrté třídy. Tato celkem pozdní hodina se někdy podepisovala na pozornosti dětí a také na jejich únavě. Proto byla nutná rozmanitost aktivit. V každé lekci bylo zvoleno vždy jedno téma, na které jednotlivé aktivity navazovaly nebo se jím řídily. Byla snaha do každé hodiny zařadit aktivity, které by rozvíjely všechny oblasti, kterými se rozvíjí osobnost: kognitivní, afektivní i psychomotorickou. Snahou také bylo rozvíjet u dětí co nejvíce jejich smyslové vnímání a zahrnout je do jednotlivých lekcí. V některé lekci proto hrály na hudební nástroje (Překlep a Škrálop 2), v další testovaly druhy koření (Táta a princezna Rozárka 1).

Čtenářský klub pro druhý stupeň probíhá vždy v úterý od čtrnácté hodiny do tři čtvrtě na tři. Zatímco klub pro první stupeň navštěvuje průměrně osm dětí, u druhého stupně je nejenom návštěvnost, ale i počet přihlášených dětí pouze šest. Do značné míry návštěvnost klubu ovlivnila i pandemie svými karanténními opatřeními. Některé dny klub ani nemohl proběhnout z důvodu onemocnění nebo karantény třídy. Bylo značně složité splnit tedy zadané cíle této práce a prezentovat dětem pracovní listy, ale i tak se to podařilo. U druhostupňových dětí jsem se zaměřila na témata, která vycházela z vybraných knih a přímo k nim vybízela, a to bylo téma autismu, domácího násilí a téma strachu. Pro některé děti bylo téma autismu hodně těžce zpracovatelné a bylo třeba je dostatečně motivovat. Společně s pomocí přihlížející paní učitelky se s dětmi vedla věcná diskuse na dané téma a děti se po chvíli všechny ochotně zapojovaly do debaty. Téma bylo pro děti hodně zajímavé, a to do té míry, že skončily u vypracování pracovního listu a následné diskuse, a na ostatní aktivity nezbyl čas v obou připravených lekcích. Téma domácího násilí je pouze jednou malou linkou jedné z vedlejších postav knihy Žeberův odkaz. Ale byla výzva zařadit ho do pracovního listu a s žáky ho probrat. Vybraná metoda žáky nejprve zaskočila a byla nutná motivace a vysvětlování, co daná otázka může znamenat. Opět byla lekce protkána hromadnou diskuzí a částečně také výkladem a upřesněním pojmu domácí násilí. Poslední lekce byla věnována strachu. Byly vybrány dvě kapitoly, které měly pomocí metody „svět v mé hlavě“ děti vést k zamyšlení nad vlastními pocity. Záměrně byly vybrány kapitoly, ve kterých příběh graduje. Na prázdný papír měly děti ztvárnit (literárně nebo výtvarně), jaké pocity v nich ukázka vyvolala, co cítily nebo nad čím přemýšlely. V přílohách jsou vidět výsledky práce dětí, a i když toto téma pro ně bylo úplně nové a nikdy touto metodou nepracovaly, všechny jsou povedené.

Při praktickém použití se ukázalo, že navržené pracovní listy byly dobře zpracované. Děti neměly problémy s přečtením listů ani s jejich vypracováním.

Prokázalo se, že zařazení pracovního listu do hodin čtenářského klubu je možné a v některých případech vhodné. Ovšem musíme brát v potaz, že žáci pracovní listy vyplňují i při školním vyučování, zvláště v dnešní době, kdy učitelé mají snahu zpestřit dětem výuku po dlouhé době distanční výuky. Proto bylo někdy na některých dětech vidět, že když jim byl pracovní list ukázán, kroutily očima nebo říkaly „už zase“. Ale po vysvětlení tématu se zapojily a pracovaly. Ne v každé hodině a na každé téma je ale pracovní list jako výuková metoda vhodný, neboť jeho příliš častým zařazováním do hodin pozbývá atraktivitu a ztrácí se tak smysl samotného listu. Proto i v některých lekcích prezentovaných v této práci se pracovní list jako metoda nevyužil (konkrétně v lekcí Táta a princezna Rozárka 2 a Žeberův odkaz 2).

Vypracované pracovní listy byly dobrým prostředkem, jak seznámit děti s knihami, které dosud neznaly. Jsou vhodné k navedení diskuse nad tématem knihy a celkově k přiblížení četby dětem. Je to jedna z metod, jak děti přivést k četbě.

Součástí Přílohy XI. je dopis, kterým zhodnotila práci v lekcích čtenářského klubu doprovázející učitelka a vedoucí čtenářského klubu Mgr. Stanislava Bumbová.

Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývá využitím vybraných a oceněných děl nakladatelství Albatros při volnočasové výchově v lekcích čtenářského klubu.

V úvodu je stručně nastíněna historie nakladatelství Albatros, výčet oceněných titulů v historii nakladatelství a výběr nejvýznamnějších osobností, které v nakladatelství působily. Za nejzajímavější momenty nakladatelství Albatros považují šedesátá a sedmdesátá léta 20. století, kdy nastal jeho velký rozvoj. Díky spolupráci s významnými autory vycházely tituly, které se vydávají dodnes, a jsou pro malé čtenáře stále atraktivní. Za další významné období považují porevoluční dobu, kdy se i přes ekonomické problémy dokázalo nakladatelství nejen udržet na trhu, ale i expandovat, a dnes je největším nakladatelstvím vydávajícím nejen dětské knihy u nás. Tato kapitola o historii nakladatelství byla čerpána z jediného díla, které bylo dosud vydáno.

Za dobu existence nakladatelství bylo oceněno mnoho titulů cenami tuzemskými i mezinárodními. Tato práce se zabývá samotnými tituly vydanými v nakladatelství oceněnými za posledních pět let a popisem nejprestižnějších ocenění, které se udělují vydaným knihám. Po celou dobu fungování nakladatelství platí, že pro mnohé autory je prestižní záležitostí mít vydanou knihu právě v Albatrosu. Stejně tak je i pro mnohé čtenáře toto nakladatelství zárukou kvality vydávaných děl, což jednotlivá ocenění jen potvrzují. Není proto žádným překvapením, že v oceněních jako jsou Zlatá stuha či Magnesia litera jsou každoročně díla z tohoto nakladatelství nominována a častokrát i oceněna.

Do této práce byla vybrána čtyři díla, která taková ocenění získala, a pro použití v lekcích čtenářského klubu mi přišla vhodná. Těmi tituly jsou: **Překlep a Škraloup** autorů Barbory Klárové a Tomáše Končinského a ilustrátora Daniela Špačka, který zvítězil v roce 2017 jak v ocenění Zlatá stuha, tak i v Magnesii litera. Téhož úspěchu rovněž v roce 2017 dosáhla i kniha **Řvi potichu, brácho!** autorky Ivony Březinové a ilustrátora Tomáše Kučerovského. V roce 2021 pak získaly ocenění tituly **Žeberův odkaz** spisovatele Davida Jana Žáka a ilustrátora Jindry Čapeho a také kniha **Táta a princezna Rozárka** autora Jana Jirků a ilustrátorky Marie Urbánkové. Každé z těchto děl je jedinečné a velmi inspirativní pro zařazení do lekcí klubu. Pro jednotlivé lekce vytvořené pracovní listy jsou pouhým malým nástinem, jak lze s díly pracovat. Každé jednotlivé dílo nabízí velké množství námětů, kterými lze pomocí vhodných metod účastníkům sdělit mnohá témata. Jednotlivé použité metody a možné způsoby práce s literárními texty jsou v této práci také uvedeny.

Mým cílem bylo vybrat takové tituly, které by byly vhodné pro děti mladšího a staršího školního věku. Proto jsem si vybrala dvě díla pro prvostupňový čtenářský klub a dvě pro druhostupňové účastníky lekcí v klubu. Každému titulu jsou věnovány dvě lekce, do kterých byly připraveny pracovní listy inspirované danými tituly. Probíhaly v období od listopadu do prosince loňského roku vždy v pondělí pro prvostupňové děti a v úterý pro druhostupňové. Lekce byly nazvány podle titulů, které byly pro danou lekci základem. Jsou očíslovány v pořadí, ve kterém byly realizovány. Listy určené pro prvostupňový čtenářský klub na sebe navazují, druhostupňové lekce jsou odlišné. Navržené pracovní listy byly všemi dětmi přijaty bez připomínek. Styl i velikost písma byly vhodně přijaty. Na práci s pracovními listy jsou děti zvyklé již ze školního prostředí. Záměrně jsem se vyhnula použití křížovek, kvízů, hledání slov v textu apod., které jsou hojně využívány jako zpestření výuky ve školním prostředí. Mou snahou u čtenářského

klubu pro čtenáře mladšího školního věku bylo použití co nejvíce dílčích činností, při kterých mělo být využito jejich smyslové a estetické vnímání spolu s pohybovými aktivitami.

Děti, které navštěvují prvostupňový čtenářský klub, byly z lekcí nadšené. Jednotlivé aktivity dobře navazovaly, děti je pochopily a velmi je navržené aktivity bavily. U lekcí druhostupňového čtenářského klubu byl menší problém s tématy, která byla v rámci jednotlivých lekcí probírána. Tato témata (autismus, domácí násilí) a i vybrané zvolené metody (šest dobrých sluhů, svět v mé hlavě) k použití v jednotlivých lekcích byly pro děti hodně nové a to vedlo k nutnosti vysvětlování tématu, vysvětlování otázek na pracovních listech, aby děti věděly, jak s texty a se svojí myslí pracovat. Důležitá byla motivace. Některá témata byla pro některé účastníky velmi osobní a bylo pro ně složité pracovní list vyplnit. V takovém případě jsme nechaly na každém, ať si listy vyplní podle svého. Jednalo se však pouze o jednoho účastníka při lekci o domácím násilí. Spolu s vedoucí učitelkou jsme se proto v obou tématech (autismus, domácí násilí) věnovaly spíše diskuzi a osvětlení dané problematiky, prevenci, co dělat, když se s něčím takovým setkáme osobně. Proto nám také v každé této lekci nezbyl čas na další navržené aktivity. Zvolená časová dotace čtyřicet pět minut byla pro druhostupňový čtenářský klub nedostačující. Děti tato témata velmi zaujala a rády by diskutovaly mnohem déle.

V následné reflexi daných hodin jsem zjistila, že asi největší problém jsem měla já sama při realizaci samotných hodin. Přípravě pracovních listů i celých lekcí jsem věnovala pečlivou přípravu a velmi mi záleželo na dodržení programu a spokojenosti dětí. I přesto jsem měla velké problémy v komunikaci s prvostupňovými dětmi. Nedařilo se mi vhodně navazovat jednotlivé aktivity a zpočátku děti nerozuměly mému vysvětlení jednotlivých aktivit. Byla to má první zkušenost s vedením lekce a postupně se má komunikace zlepšovala.

V této práci jsem se snažila dokázat, že čtenářské kluby jsou dobrým prostorem, který pomocí vhodně zvolených knih nabízí nepřeborné množství možností, jak čtenáře zaujmout a přiblížit jim krásu literatury, a tím jim nabídnout i jiné využití volného času, než v dnešní době tolik oblíbená sociální média.

Vybraná díla, která byla v této bakalářské práci použita, jsou vhodným prostředkem k přivedení dětí k četbě. V uvedených dílech je mnoho momentů a námětů, které lze využít právě v lekcích čtenářských klubů. Jedná se o témata zaměřená na sociálně-osobnostní, environmentální či hodnotovou výchovu dětí.

Lekce čtenářských klubů jsou také vhodným místem k rozvoji toho, na co v hodinách čtení v rámci školního vyučování není čas. Hlavně jde o to, aby děti získaly chuť číst si samy ve svém volném čase alespoň ve srovnatelné míře, s jakou využívají mobilní technologie.

Seznam použitých zdrojů

Albatros media [online]. Praha: Albatros media, ©2021 [cit. 26. října 2021]. Dostupné na WWW:<<https://www.albatrosmedia.cz/>>

BŘEZINOVÁ, Ivona. *Řvi potichu, brácho!*. 2. vydání. Ilustroval Tomáš KUČEROVSKÝ. Praha: Albatros, 2021. ISBN 978-80-00-06319-5.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: Lexikon výukových a hodnoticích metod*. 1.vyd. Praha. Grada publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-3450-7.

Databáze knih. [online]. Praha: Databazeknih.cz, ©2008-2022 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné na WWW:< <https://www.databazeknih.cz/>>

HALADA, Jan. *Albatros: 70 let na křídlech dětské literatury*. 1.vyd. Praha: Albatros, 2019. ISBN 978-80-00-05474-2.

HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. 1.vyd. Praha. Libri,2007. ISBN 978-80-7277-165-3.

JIRKŮ, Jan. *Táta a princezna Rozárka*. Ilustroval Marie URBÁNKOVÁ. V Praze: Albatros, 2020. ISBN 978-80-00-05971-6.

Knihy.ABZ.cz - knihkupectví online. Ostrava Zábřeh *Knihy.abz.cz* [online], 2004-2022 [cit. 2021-12-18]. Dostupné z: <https://knihy.abz.cz/>

KONČINSKÝ, Tomáš S. a Barbora KLÁROVÁ. *Překlep a Škrálop*. 2. vydání. Ilustroval Daniel ŠPAČEK. V Praze: Albatros, 2017. ISBN 978-80-00-04961-8.

KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva. *Druhý pedagogický sešit: (pro 3. až 5. ročník studia obor učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-047-9.

KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva. *Pedagogický sešit: (pro 1. až 3. ročník studia oboru učitelství pro 1. stupeň ZŠ)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-623-5.

KOTLEROVÁ, Jana, Svatopluk MAREŠ a Helena PRŮŽOVÁ. *Tvořivá práce s textem*. Praha: Raabe Dobrá škola, 2019. ISBN 978-80-7496-445-9.

KRČ, Eduard a Helena ZBUDILOVÁ. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2903-8.

Magnesia litera [online]. Praha: Press Media, ©2022 [cit. 30. ledna 2022]. Dostupné na WWW:<<https://www.zlatastuha.cz/>>

NAKLÁDALOVÁ, Tereza. *Čtete si i společně: sborník čtenářských lekcí školních čtenářských klubů na 2. stupni základní školy*. Praha. ISBN 978-80-907624-1-1. Dostupné z: <https://new.ctenarskekluby.cz/>.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.

ROHOVÁ, Jana. *Cesta kolem světa – pracovní listy s metodikou*. Praha: Raabe Dobrá škola, 2019. ISBN 978-80-7496-407-7.

SMOLÍKOVÁ, Klára. *Zakousněte se do knihy: pracovní listy k rozvoji čtenářství*. Ilustroval Bára BUCHALOVÁ. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1261-4.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-4961-0.

ZBUDILOVÁ, Helena. *Literární výchova ve volném čase*. 1. vyd. Jinočany: Nakladatelství H&H, 2020. ISBN 978-80-7319-138-2.

Zlatá stuha [online]. Praha: IBBY, ©2014 [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné na WWW: <https://www.zlatastuha.cz/>

ŽÁK, David Jan. *Žeberův odkaz*. Ilustroval Jindra ČAPEK. V Praze: Albatros, 2020. ISBN 978-80-00-05786-6.

Seznam příloh

Příloha I.

Pracovní list k lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Příloha II.

Vypracované pracovní listy k lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Příloha III.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

Příloha IV.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

Příloha V.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Táta a Rozárka 1

Příloha VI.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Táta a Rozárka 1

Příloha VII.

Scénář ke scénce z pohádky Nevymyšlená pohádka

Příloha VIII.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Příloha IX.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Příloha X.

Vypracované listy ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 2

Příloha XI.

Okopírované části textu k lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Příloha XII.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Příloha XIII.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Příloha XIV.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 2

Příloha XV.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 2

Příloha XVI.

Zhodnocení lekcí doprovázející učitelkou

Přílohy

Příloha I.

Pracovní list k lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Kdo je to Překlep?

Co dělá?

Kdo je to Škraloup?

Co umí nejlépe?

Příloha II.

Vypracované pracovní listy k lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Kdo je to Překlep? *skřek*

Co dělá? *kdysi si ve svém jméně přehodil písmena*

Kdo je to Škraloup? *skřek*

Co umí nejlépe? *psát abakadem*

Překlep a Škraloup jsou nejlepší přátelé

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 1

Kdo je to Překlep? SKŘÍTEK

Co dělá? ROZHÁZUJE PÍSMENA

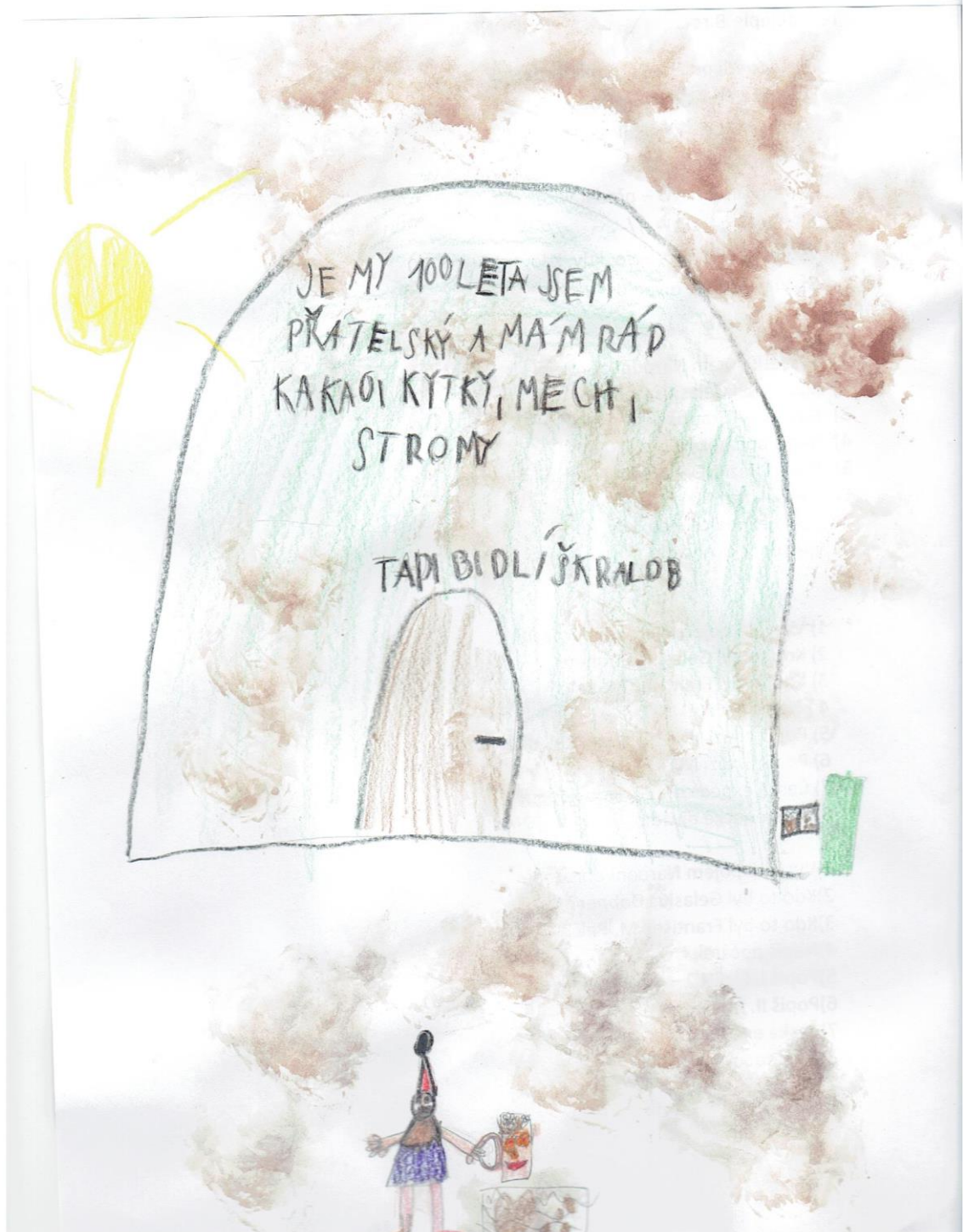
Kdo je to Škraloup? SKŘÍTEK

Co umí nejlépe? SKVRNY

Překlep a Škraloup jsou nejlepší kamarádi

Příloha III.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

Co je to Oslizávač? _____

A ožužlávátko? _____

Nebo kašnový kamenolom? _____

Můj nový přístroj se jmenuje? _____

A takto vypadá....

Příloha IV.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

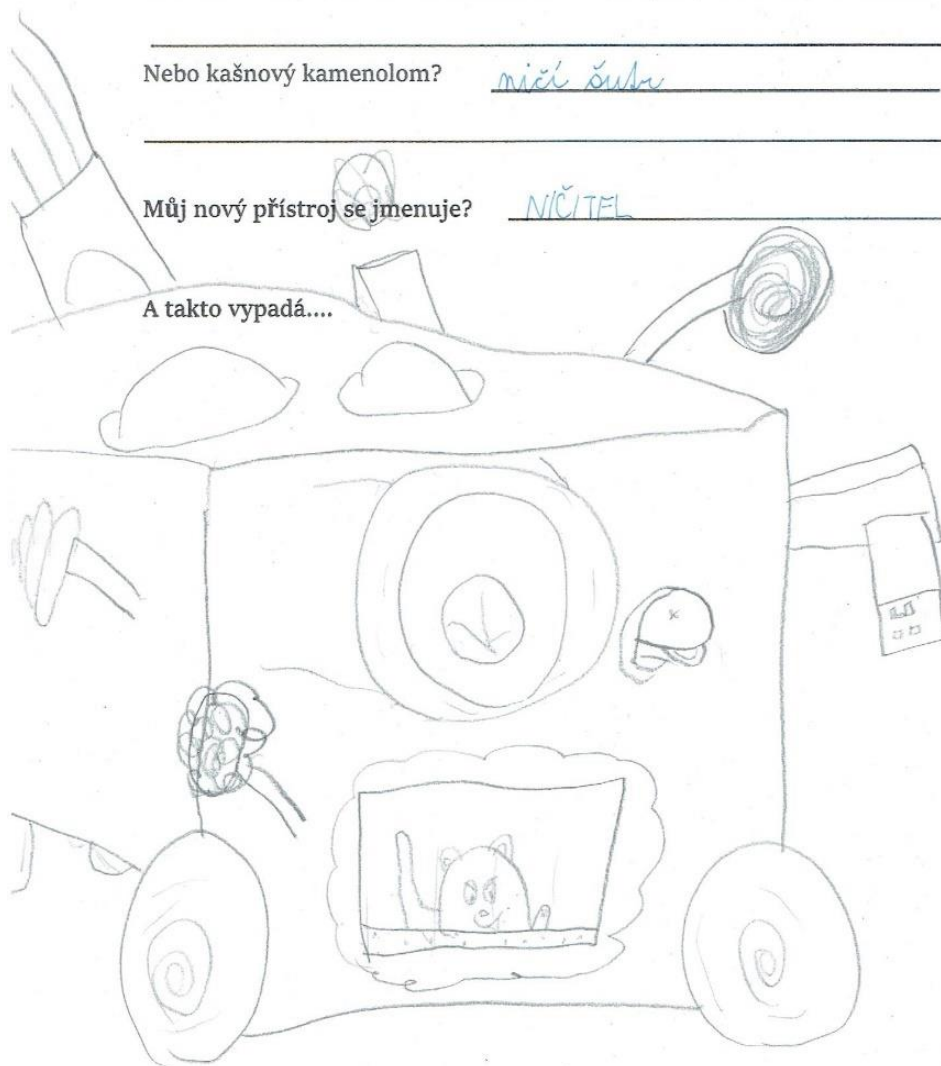
Co je to Oslizávač? VŠE OSLINTÁ A KDÝŽ VÁM OSLINTÁ
VÁŠ MOBIL TAK MÁTE CHVÍ HO VDUPAT

A ožužlávátko? VŠE VŽUŽLÁ A MÁTE ZNĚJ BLBÝ POCIT

Nebo kašnový kamenolom? ničí šulku

Můj nový přístroj se jmenuje? NIČITEL

A takto vypadá....

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Překlep a Škraloup 2

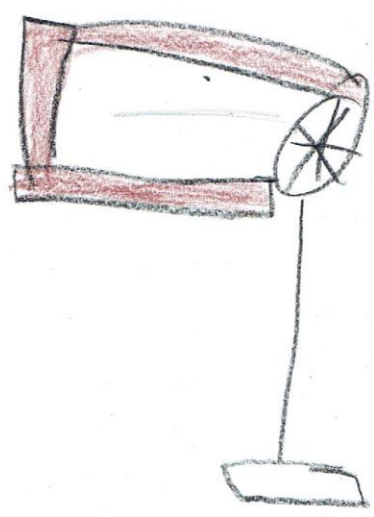
Co je to Oslizávač? JAZIK, LÍŽE

A ožušlávátko? DUDLÍK ŽUŽLÁME
~~HAZATKO LÍŽE MS~~

Nebo kašnový kamenolom? LED NEBO VODNÍ
KÁMEN

Můj nový přístroj se jmenuje? MLÍKOLÍTO

A takto vypadá.... MLÍKOLÍTO

Příloha V.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize *Táta a Rozárka 1*

Rozárka: Bylo nebylo, maminka královna pekla sekanou! Namlela maso, rozklepla vajíčko, posolila, dala tam kapku oleje a namíchala těsto na sekanou v míse. Princezna Rozárka jí pomáhala. A co se nestalo? Zahřmělo! Celý zámek se zatřásl. Žárovka v kuchyni zablikala a něco prsklo u sporáku.

Tatínek: Na zámek si sedl drak!

Dopíšte pokračování příběhu:

Jaké koření se nalézá v jednotlivých skleničkách:

1. _____	5. _____
2. _____	6. _____
3. _____	7. _____
4. _____	8. _____

Jaké koření se podle vás přidává do sekané?

Příloha VI.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Táta a Rozárka 1

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Táta a Rozárka 1

Rozárka: Bylo nebylo, maminka královna pekla sekanou! Namlela maso, rozklepla vajíčko, posolila, dala tam kapku oleje a namíchala těsto na sekanou v míse. Princezna Rozárka jí pomáhala. A co se nestalo? Zahřmělo! Celý zámek se zatřásl. Žárovka v kuchyni zablikala a něco prsklo u sporáku.

Tatínek: Na zámek si sedl drak!

A ZAČÍTIL.

Dopíšte pokračování příběhu:

KRAL POSLAL STRÁŽE A STRÁŽ SE MU ZABODLA MEČEM DO BRÍCHA. A DRAK VE LÉTLO DO NEBE A PAK LETĚL DOLŮ. A PAK PŘIŠEL I JURA A VÍSKOČIL NA DRAKA. A DRAK UMŘEL. A VŠICHNI ŽILI DO KONCE ŽIVOTA ŠTASTNĚ. A PRINCEZNA ROZÁRKA SI JURU VZALA. KONEC

Jaké koření se nalézá v jednotlivých skleničkách:

1. <u>libeček</u>	5. <u>skořice</u>
2. <u>hřebíčky</u>	6. <u>majonéza</u>
3. <u>česnek</u>	7. <u>pepř</u>
4. <u>vanilka</u>	8. <u>citronová šťáva</u>

Jaké koření se podle vás přidává do sekané?

Česnek, majoránka, pepř,

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Táta a Rozárka 1

Rozárka: Bylo nebylo, maminka královna pekla sekanou! Namlela maso, rozklepla vajíčko, posolila, dala tam kapku oleje a namíchala těsto na sekanou v míse. Princezna Rozárka jí pomáhala. A co se nestalo? Zahřmělo! Celý zámek se zatřásl. Žárovka v kuchyni zablikala a něco prsklo u sporáku.

Tatínek: Na zámek si sedl drak!

Dopíšte pokračování příběhu: *Drak na konec odletěl. Ne jenom odletěl*

ale vzal si sebou i tu sekanou a ta sekaná byla tak velká až jí neunesl. Na konec odletěl. A princezna Rozárka si vzala s sebou prince Honzu. Pak šli na procházku do lesa a poskali toho draka co jim sedl na zámeček a povídá: Já už budu hodný už nebudu a ty já budu hlídat váš zámeček.

Jaké koření se nalézá v jednotlivých skleničkách:

1. <u>líbeček</u>	5. <u>skanice</u>
2. <u>hřebíček</u>	6. <u>majoriánka</u>
3. <u>česnek</u>	7. <u>pepří</u>
4. <u>kalichanka</u>	8. <u>květen</u>

Jaké koření se podle vás přidává do sekané?

Příloha VII.

Scénář ke scéně z pohádky Nevymyšlená pohádka

Vypravěč: Žila byla princezna Rozárka, která ráda chodila za zámek do lesa navštěvovat skřítky. Nejradši měla starého skřítko Choroše. Choroš vařil čaje. Vařil je ze všeho. Z pavučin, pařežů i hub. Princezna Rozárka ty čaje nikdy nepila. Byla chytrá a dávala si pozor, aby jí nebylo špatně. Ráda poslouchala, co Choroš kolem těchto svých čajů napovídal. Byl to nejukecanější skřítek na světě.

Skřítek Choroš šeptá: Milá Rozárko, to bys mi nevěřila, kdybych ti řekl, co všechno tyhle moje čaje dokážou. Ale to ti nepovím, je to velké tajemství. A takovéhle tajemství my skřítkové pečlivě střežíme! Kdyby se ho dozvěděl nějaký člověk, mohlo by se stát neštěstí. Ale tobě to Rozárko, povím, protože ty jsi správná holka a dá se ti věřit. Když ti uvařím čaj z kamení, například z křemene, máš po něm kamennou sílu, obrovskou, že kámen rozdrtíš mezi dvěma prsty a kdybych ti uvařil čaj ze zlata a drahokamů, budeš tak bohatá, že....

Praskne za chaloupkou a zachrastí

Rozárka šeptá: Pšššt! Venku někdo je!

Vyběhne spolu s Chorošem z chaloupky

Nikdo nikde není

Rozárka říká Chorošovi a zlobí se: Choroši, když je něco jako tajemství, nesmíš ho prozradit ani mě! Co kdyby tě někdo slyšel?

Vypravěč: Druhý den šla Rozárka opět za skřítkem Chorošem na návštěvu, ale nenašla ho. Celý domeček měl rozbouraný, všechno zpřeházené a vyvrácené. Veškeré čaje, koření a kořínky byly pryč! Rozárka dostala o Choroše strach! Kam zmizel? Neublížil mu někdo? Otočila se a zavolala na celý les:

Rozárka: Haló! Neví tady někdo, co se stalo s Chorošem?

Vypravěč: Za chvíli uslyšela zadupání. Dup! Dup! Dup! Před Rozárkou stáli dva králíci. Ouško a Fufňa. Jeden byl celý modrý a druhý růžový.

Rozárka: Vy víte, kde je skřítek Choroš?

Králíci mrkají....

Rozárka: Někdo ho unesl?

Králíci znovu mrkají...Ouško napodoboval postavu, kterou chtěl, aby Rozárka poznala. Lehl si na zem a dal si nohu přes nohu.

Rozárka: Loupežník Valnoha! Ten Choroše unesl! Za ním!

Sedla Fufňovi na záda a utíkali lesem k doupěti loupežníka.

Vypravěč: Valnoha byl strašlivý, strašlivý lenoch! Loupežničil jenom proto, aby nemusel pracovat. Většinu času nic nedělal. Válel se ve svém doupěti a přemýšlel, co dělat, aby nemusel nic dělat. Nepostavil si ani pořádnou chatrč. Jeho doupě byly vlastně jenom větve opřené o kmen velkého dubu. Rozárka se k dubu připlížila a poslouchala, co se děje pod větvemi.

Loupežník Valnoha leží v houpačce a Choroš ho houpe: Tak hele, Choroši, vopatrně, vopatrně! Aby si mě tím svým trucováním neotrávil. Moc dobře jsem tě, Choroši, včera slyšel, jak si mluvil vo těch čajích. Takže: Za první mi navaříš čaj ze zlaťáků, abych byl pořádně bohatej. Za druhý mi navaříš vodvar z tepláků, aby mi už nikdy nebyla zima. A za třetí chci čaj z petrklíče, abych si bez námahy votevřel jakýkoliv zámek, kdyby mě náhodou napadlo jít z dlouhé chvíle loupit.

Choroš se tváří znuděně...

Loupežník Valnoha: Koukám, že pořád trucuješ, takže zatím postačí, když mě budeš houpat tak dlouho, než tě to trucování přejde. Čaje mi navaříš potom. Usnul.

Rozárka říká králíčkům: Potřebujeme čaj. A hopkali k zámku....

U Valnohy zpátky v chaloupce.

Valnoha se probouzí....

Loupežník Valnoha vykřikne: Olalá!

Rozárka: Nazdar! Valnoho! Jdu kolem a koukám, že ti tu skřítek Choroš uvařil čaj! Dostala jsem na něj taky chuť. To víš, Chorošovi čaje jsou přeci kouzelné! Můžu si nalít šáleček?

Loupežník Valnoha vykřikne: Cože? Choroš uvařil čaj? Pomoc! Ta holka mě chce vokrást vo můj čaj! Pomoc!

Vyskočil z houpačky a vytrhl Rozárce hrneček z ruky!

Loupežník Valnoha rozčileně: Vopovaž se ho jenom dotknout, vochechule! Srkneš si, a já na tebe zavolám policajty! Dám tě k soudu!

Ukázal na Choroše, který byl překvapený.

Loupežník Valnoha: Choroš teď vaří čaje výhradně pro mě! A já se s nikým nedělím! A nehodlám to opakovat!

Vypil celý hrneček s čajem.

Vypravěč: Převaloval v puse čaj a přemýšlel, jestli takto chutná zlato nebo zda se takto cítí bohatý člověk.

Najednou začal loupežník Valnoha kýchat pořád!

Otočil se na Choroše a povídá mu:

Loupežník Valnoha: Z čeho je ten čaj?

Choroš pokrčil rameny....

Rozárka: Milý loupežníku Valnoho! To jsem ti uvařila já. Ten čaj, co jsi vypil, je odvar z kořene pilníku ustavičného, jemuž se lidově říká kořen pracanta. Uvařila jsem ti ho pořádně silný! U líných lidí, kteří neradi pracují, vyvolává tento čaj silné kýchání. U lidí, kteří kradou a loupí, může být kýchání i smrtelné.

Loupežník Valnoha pořád kýchá a křičí: Darebáci! **Hepčík!** Vrazi! **Hepčík!**

Rozárka: Jestli se chceš kýchání zbavit, musíš začít pracovat. Takže, Valnoho, dole ve vesnici na obecním úřadě nabízejí brigády. Honem tam utíkej, dokud se to kašláním ještě pořádně nerozjelo!

Loupežník Valnoha: Práci. Hepčík! Dejte mi práci! Hepčík! Dejte mi honem nějakou práci! Hepčík! Slitování!

S kýcháním utíkal do vesnice....

Choroš: Princezno Rozárko? Cos mu to navařila? Jaký pilník ustavičný? Jaký kořen pracanta? V životě jsem o takové rostlině neslyšel!

Rozárka: Choroši, nezlob se. Já Valnohovi navařila úplně obyčejný bylinkový čaj na odkašlávání, který nám vaří maminka královna, když jsme nemocní, a zbytek jsem si vymyslela....

Choroš se začal smát: Rozárko, ty se nezlob na mě, vždyť já taky nevařím žádné kouzelné čaje, já si to taky všechno vymýšlím!

Rozárka se diví a přísně povídá: Počkej, Choroši, jak je to tedy s tím čajem z pařezů? Je zdravý nebo ne?

Choroš: Já nevím, v životě jsem ho nepil. Ale spíš to bude pěkná čuňárna!

Všichni se pak smáli...

Příloha VIII.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Ukázka z knihy:

„Klárka vůbec nechodí do školy. Zašla jsem včera k ní domů, ale tam taky nebyla. Nemocná není. Její bráchové říkali, že se pohádala s tátou a utekla. Od té doby se neukázala.“

„Počkej,“ ozve se Anežka, „snad by ji hledali, ne? A zavolali policajty...“

„U nich doma to vypadá ještě hůř než jindy. Klárčina máma je samá modřina, má monokla i pod okem. Z jejího táty táhne rum, hnal mě odtud, a kdyby nebyl tak vožralej, určitě by zmydlil i mě.“

Odpovídejte na otázky, které Vás napadají ve spojitosti s textem při přečtení daného slova:

1) KDO?

2) CO?

3) KDY?

4) KDE?

5) PROČ?

6) JAK?

Příloha IX.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Ukázka z knihy:

„Klárka vůbec nechodí do školy. Zašla jsem včera k ní domů, ale tam taky nebyla. Nemocná není. Její bráchové říkali, že se pohádala s tátou a utekla. Od té doby se neukázala.“

„Počkej,“ ozve se Anežka, „snad by ji hledali, ne? A zavolali policajty...“

„U nich doma to vypadá ještě hůř než jindy. Klárčina máma je samá modřina, má monokla i pod okem. Z jejího táty táhne rum, hnal mě odtud, a kdyby nebyl tak vožralej, určitě by zmydlil i mě.“

Odpovídejte na otázky, které Vás napadají ve spojitosti s textem při přečtení daného slova:

1) KDO? TO DĚLÁ? RODIČE PRARODIČE

KDO TO VYŘESIL
KOMU TO UDĚLAL

2) CO? UDĚLAL?

CO MÁM UDĚLAT
CO SE STANE

3) KDY? SE TO DĚJE?

KDY V JAKOU DOBU

4) KDE? SE TO DĚJE? DOMA ABY TO NIKDO NEZISTIL A NEZAVOLAL
KDE TO MŮŽO ŘEŠIT POLICIÍ

5) PROČ? SE TO DĚJE? PROTOŽE SI NAVZÁJEM NEVĚŘÍ A VYBIJÍ SI
PROČ ZROVNA TEN NA SOBE NAVZÁJEM VSTĚK

6) JAK? TO PROBÍHÁ? VYHROŽUJÍ SI A MLÁTÍ SE

JAK SE TO STALO
JAK TO MŮŽU ŘEŠIT
JAK DLOUHO TO TRVÁ

2) JAK SE TO DÁ ŘEŠIT PODLE MĚ TO NA TĚM ŮLOVĚRU
POZNÁME TAKŽE SI S NÍM PROMLUVIT A POTOM TO
ŘÍČT NAPŘE ŮŽITEŮM RODIČŮM A TĚ TO POTOM
VYŘEŠÍ

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Žeberův odkaz 1

Ukázka z knihy:

„Klárka vůbec nechodí do školy. Zašla jsem včera k ní domů, ale tam taky nebyla. Nemocná není. Její bráchové říkali, že se pohádala s tátou a utekla. Od té doby se neukázala.“

„Počkej,“ ozve se Anežka, „snad by ji hledali, ne? A zavolali policajty...“

„U nich doma to vypadá ještě hůř než jindy. Klárčina máma je samá modřina, má monokla i pod okem. Z jejího táty táhne rum, hnal mě odtud, a kdyby nebyl tak vožralej, určitě by zmydlil i mě.“

Odpovídejte na otázky, které Vás napadají ve spojitosti s textem při přečtení daného slova:

1) KDO?

MĚ NAPADLA KLÁRKA ŽE TOHOTO TELU, PROTOŽE JSEM VE SVĚ
BLÍZKOSTI NEMĚLA PŘÍPAD S DOMÁČÍM MŮJÍM, MAXIMÁLNĚ ŽE FILMU
ALE NEPAMATUJI SI JAK SE JMEHOVALA POSTAVA I FILM

2) CO?

VĚTŠINOU PO TOM NÁSILÍ VZNIKAJÍ MODŘINY A BOVLE
NĚKY MŮŽE JÍT MOŽNĚ I O VSMRČENÍ. BŮŽI SEBEVRAŽDA
NEBO VRAŽDA ŽE AŽESÍ VYTÝ, CO JE MŮŽE STÁT?

3) KDY?

KDY TO JEJÍ?

Hiiiiii I LOVE YOU. !
AKOJ MÁM TĚ RÓDA.

4) KDE?

V TOM FILMU TO BYLO DOMA (V NICH DOMA) A DĚTI PŘESTALI
CHODIT DO ŠKOLY. LE MYSLÍM ŽE ŽE K TOM MŮŽE OBČAS
DOJÍT I NA VEDEJNOSTI

5) PROČ?

MÁPĚ: LIDĚ MAJÍ ZÁVISLOST NA ALKOHOLU PROBLÉM A MŮŽE DOJÍT KE
ZNĚNĚ CHOVÁNÍ.

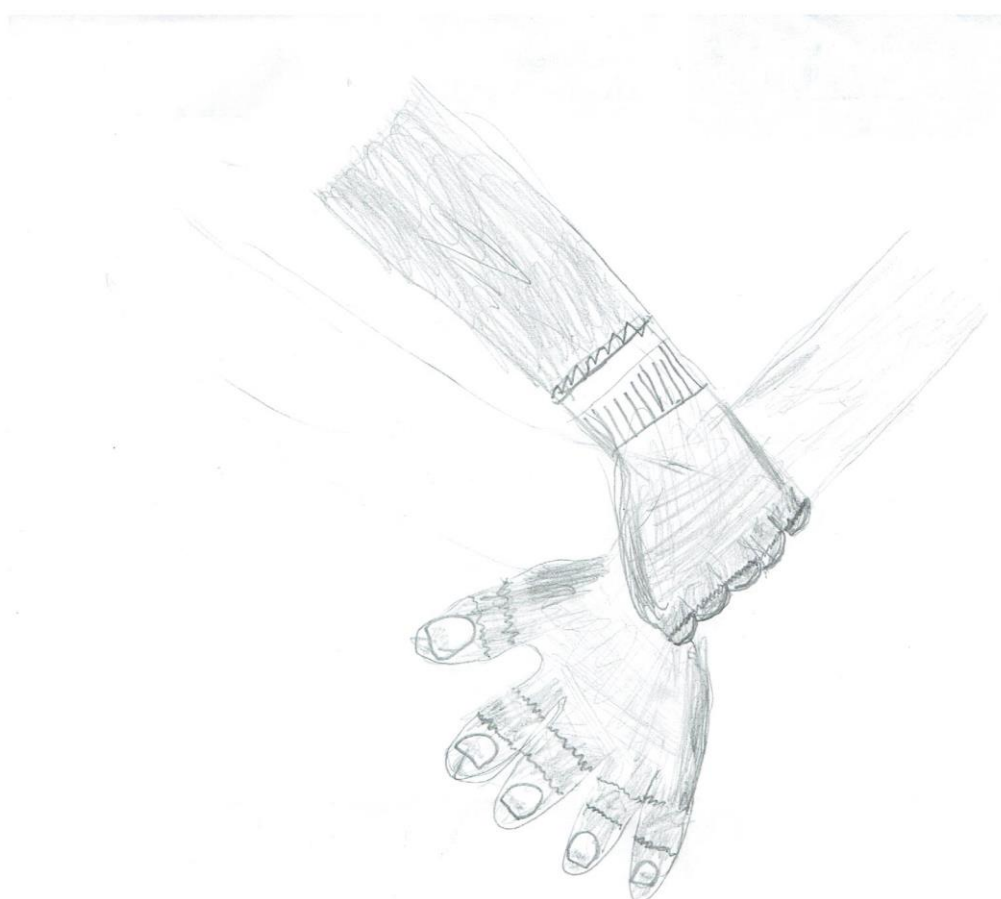
6) JAK?

LIDĚ CO MAJÍ ZÁVISLOST NA ALKOHOLU TAK ZACÍNÁVÍ BÍT AŽESÍVNÍ.
(TO ŽAMĚ V PROS.)

Příloha X.

**Vypracované listy ke čtenářské lekci ke knize
Žeberův odkaz 2**

Příloha XI.

Okopírované části textu k lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

1

Vystoupili z výtahu, minuli schránky a prosklenými dveřmi vyšli před dům. Jeremiáš s pokličkou v ruce neochvějně zamířil k popelnicím. Pamela jen rezignovaně protočila oči a vzdychla. Jestli jí na procházkách s brácho něco vadilo, tak právě pachy. Jeremiáš pachy naopak miloval. Na odpadky nesáhal, ale s nadšením ožichával každou popelnicí, nejděle ty se směsným odpadem. Papír a plasty ho nechávaly chladným. O něco víc se mu zamlouval kontejner na sklo, z něhož často špěly výpary zbytků kyselých okurek, kečupu, zvětralého vína a kdoví-čeho dalšího.

„Půjdeme dál,“ zatahala Pamela Jeremiáše za ruku. Smrad z popelnic nebyl to jediné, co jí teď vadilo. Ani se nemusela dívat vzhůru do oken paneláku a věděla, že za záclonami několika oken mají sousedi povyražení. Jeremiáš se naštěstí pachů nasytil a byl ochoten jít dál. Zamířil k řadě zaparkovaných aut, kterým pravidelně obdivoval volanty a poklice na kolech.

„Kulatý!“ oznámil Pamele spokojeně. Kývla, ale byla ve stěhu. Věděla, že procházejí rizikovou oblastí. Pokud byla auta zaparkovaná v jiném pořadí, než jak si je Jeremiáš zapamatoval, když se přistěhovali a poprvé se šli projít, zažíval hluboké zoufalství. Naštěstí to bylo parkoviště rezidentů a většina řidičů tu měla svá stálá místa. Pokud nějaké auto právě chybělo, přešel to Jeremiáš s klidem. Ale když parkovalo jinde než obvykle nebo když na jeho místě stálo jiné auto, bylo zle. Zdálo se, že taková situace právě nastala. Jeremiáš se zastavil u stříbrné octavie a začal se rozčileně kolébat ze strany na stranu.

„Bílá Mazda CX-3! Bílá Mazda CX-3!“ volal a vypadal u toho naprosto zdrceně.

Pamela napadlo, že kdyby mu právě ukradli jeho vlastní auto, nenesl by to zdaleka tak těžce jako fakt, že nějaké cizí auto parkuje na místě jiného cizího auta, v tomto případě bílé Mazdy CX-3. Pamela věděla, že nesmí připustit, aby rozrušení přešlo v záchvat. Rychle sáhla do kapsy pro bonbon.

„Musíme jít dál, Remi,“ pronesla důrazně a strčila při tom bratřovi bonbon před oči.

„Bílá Mazda CX-3!“ namítl Jeremiáš, ale všiml si bonbonu a upnul k němu svou pozornost.

„Když půjdeme, dostaneš bonbon.“

„Dostaneš bonbon,“ přikývl, strčil si ho do pusy a nechal se odvést.

Zbývající auta už naštěstí dodržovala zajetí parkovací pořádek, takže je Jeremiáš minul se spokojeným pomlaskáváním.

2

„Hele, včera jsem tě zahlídl s nějakým klukem,“ vrhla se Šárina na Pamela, sotva se ve třídě svalila na své místo. „Vedli jste se za ruku. U psí louky. Bylas to ty, že jo?“

„Jo, byla.“

„Teda, viděla jsem ho jen z dálky, dost jste pospíchali, ale... není marnej,“ mlskla Šárina uznale. „Kdes ho sbalila?“

„Nikde,“ odsekla Pamela. „To byl brácho.“

„Tvůj brácho?“ vykulila Šárina oči. „A... to se jako to... vodíte za ruce? Není to trochu divný?“

„Není. Vodíme se tak odmalicka.“

„Tak jo, no. Hele, a... je volnej?“ vyzvídala Šárina dychtivě. „Víš, že bys nás třeba mohla seznámit...“

„Hm. Spíš ne,“ zavrtěla Pamela hlavou a očima netrpělivě vyhlížela angličtináře, kdy už vejde do třídy, proboha, zrovna dneska mu to musí tak trvat!

„Proč ne?“ dorážela Šárina.

No, konečně!

„Hello! Sorry I'm late. I hope you're all having a nice day!“

Příloha XII.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Jak na tebe tato situace působí?

Jak by ses zachoval/a jako kamarád/ka Pamily?

Jak by ses jí/mu snažil/a pomoci?

Jakým způsobem je možné pomoci?

Je to vůbec možné, pomoci?

Už jste takovouto situaci někdy řešili?

Příloha XIII.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

АНОЧ Ы

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Jak na tebe tato situace působí?

НЕХТЕЛ БЫХ БЫТЬ В ЕГО СИТУАЦИИ

Jak by ses zachoval/a jako kamarád/ka Pamelý?

ПОМОГЛ БЫХ Я

Jak by ses jí/mu snažil/a pomoci?

ПОВ С МИМ ВЕМ УМ

Jakým způsobem je možné pomoci?

ОХРАМОУАТ Я А ЕГО

Je to vůbec možné, pomoci?

АНО, ТРЕ БАТИМ ТРЕ НО ОХРАМІМ

Už jste takovouto situaci někdy řešili?

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 1

Jak na tebe tato situace působí?

špatně

Jak by ses zachoval/a jako kamarád/ka Pamelý?

Snažila bych se Pamele pomoci s premiáškem.

Jak by ses jí/mu snažil/a pomoci?

Šla bych se s ní někam třeba projít a promluvíla bych si s ní o tom.

Jakým způsobem je možné pomoci?

Je to vůbec možné, pomoci?

ano, pomohla bych jí s jejím bráčkem

Už jste takovouto situaci někdy řešili?

ne

Příloha XIV.

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 2

Jeremiáš rád zapíná zipy. Má svůj oblíbený hrneček a z jiného nepije.

Každý den v týdnu je jinak barevný a podle toho, kterou barvu má se musí také nosit tak barevné oblečení.

Jí jen to, co je kulaté (karbanátek, chléb vykrojený do kolečka, koláče).

Ven chodí pouze s pokličkou, jinak se cítí nesvůj.

Jak myslíš, že se Jeremiášovi žije v našem světě?

Pomáháme něčím ve společnosti takovým lidem jako je Jeremiáš?

Co je pro lidi s autismem důležité?

Máš také nějaké návyky, které dodržuješ?

Příloha XV.

Vypracované pracovní listy ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho! 2

Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho!
2

Jeremiáš rád zapíná zipy. Má svůj oblíbený hrneček a z jiného nepije.

Každý den v týdnu je jinak barevný a podle toho, kterou barvu má se musí také nosit tak barevné oblečení.

Jí jen to, co je kulaté (karbanátek, chléb vykrojený do kolečka, koláče).

Ven chodí pouze s pokličkou, jinak se cítí nsvůj.

Jak myslíš, že se Jeremiášovi žije v našem světě?

MYSLÍM SI ŽE TO BUDE TEŽSÍ
NEŽ V JEHO SVĚTĚ

Pomáháme něčím ve společnosti takovým lidem jako je Jeremiáš?

ANO, MUSÍME SI VŠICHNY
NAVZÁJEM POMAĎAT.

Co je pro lidi s autismem důležité? ŽÍT SVŮJ SVĚT,
MÍT KAMARÁDY, ABY BYLI KAMARÁDI
NA NĚJ HODNÝ A POMAĎALI MU

Máš také nějaké návyky, které dodržuješ?

ANO NAPŘ.: HRAŤ HRŤ NA MOBILU A
PS, HRAŤ SI S UŠIMA, MOKAT NA SPOLUZÁKY

**Pracovní list ke čtenářské lekci ke knize Řvi potichu, brácho!
2**

Jeremiáš rád zapíná zipy. Má svůj oblíbený hrneček a z jiného nepije.

Každý den v týdnu je jinak barevný a podle toho, kterou barvu má se musí také nosit tak barevné oblečení.

Jí jen to, co je kulaté (karbanátek, chléb vykrojený do kolečka, koláče).

Ven chodí pouze s pokličkou, jinak se cítí nesvůj.

Jak myslíš, že se Jeremiášovi žije v našem světě?

MYSLÍM SI ŽE SE MU ŽIJE OPRAVDU, ŠPATNĚ,
PROTO ŽE NIKDY NEBUDE MÍTÁKOVY ŽIVOT,
JAKO MÁME MY NORMÁLNÍ LIDI

Pomáháme něčím ve společnosti takovým lidem jako je Jeremiáš?

respektujeme ho

Co je pro lidi s autismem důležité?

ABY MĚLI VŽDYCKY TO, NA CO JSOU ZVYKLÍ

Máš také nějaké návyky, které dodržíš?

KDYŽ MÁM K JIDLU KURĚ NEBO KAHNU, VŽDY SI
JAKO PRVNÍ SNÍM MASO A PAK TERDE KŮZI

Příloha XVI.

Hodnocení spolupráce

Spolupráci s paní Spěvákovou vidím jako všestranně podnětnou a přínosnou. Díky její práci jsme se s dětmi seznámily s novými knihami, které i pro mě byly obohacující.

Paní Spěváková odpovědně a svědomitě připravovala jednotlivé výukové celky. Každé části předcházela důsledná teoretická příprava. Jednotlivé body byly promyšlené, precizně rozpracované, nepostrádaly logickou provázanost ani prostor pro improvizaci.

Na každý výukový celek se paní Spěváková dlouhodobě připravovala. Nápaditě zapracovala do své práce diskutované podněty a díky své zručnosti obohatila výuku o zajímavé netradiční pomůcky, které rozvíjejí smyslové vnímání dětí, podněcují fantazii a dětskou hravost a zvědavost.

K dětským skupinám paní Spěváková přistupuje profesionálně s vyváženým sociálním citem a taktem, obzvlášť u témat, které se týkají závažných postižení samotných dětí nebo jejich spolužáků (autismus). Podařilo se jí motivovat a zapojit do činnosti skupiny i dívku s Aspergerovým syndromem či děti z méně podnětného prostředí.

Při práci se závažnými tématy byla žáky respektována, mladší děti si naopak paní Spěvákovou oblíbily a měly ji rády. Práci s ní vnímaly jako milé obohacení našich hodin, na které se vždy těšily.

Paní Spěváková při své pedagogické práci brzy nabyla jistotu a podařilo se jí rozvinout své přirozené komunikační dovednosti. Je otevřená novým pohledům, má přirozený smysl pro spolupráci, svědomitě přistupuje k odlišným řešením a učí se na základě svých předchozích pozitivních i negativních zkušeností.

Velký pokrok v její práci je patrný v návaznosti témat, dynamice výukového celku, práce s prvkem empatie a celé řadě dalších momentů. O tématech důsledně přemýšlí, práce není prvoplánová, je promyšlená, a tudíž smysluplná a pro děti přínosná.

Velmi ráda jsem s paní Spěvákovou spolupracovala na jejích tématech, protože se vždy podařilo vytvořit příjemnou pracovní atmosféru, výukové celky byly kvalitně profesionálně zvládnuté a děti posouvaly v daných oblastech na vyšší úroveň. Daly jim podnět k přemýšlení o světě a jeho provázanosti s literaturou, rozvíjely podstatu čtenářství, pomáhaly správným směrem formovat a rozšiřovat rozsah dětské osobnosti.

Učitelka a vedoucí Čtenářského klubu
Mgr. Stanislava Bumbová

Bibliografický odkaz, klíčová slova a abstrakt

SPĚVÁKOVÁ, D. Vybraná oceněná díla pro děti a mládež z nakladatelství Albatros a jejich uplatnění ve volnočasové výchově ke čtenářství. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce H. Zbudilová.

Klíčová slova: děti a mládež, nakladatelství Albatros, volnočasová výchova, pracovní listy, čtenářský klub

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na volnočasové literárně výchovné aktivity v lekcích čtenářských klubů s cílem na vypracování pracovních listů do těchto lekcí. Jednotlivé lekce jsou zaměřeny na vybraná oceněná díla z nakladatelství Albatros. Díla byla vybrána na základě jejich vhodnosti dle věku účastníků a sice pro první a druhý stupeň základního vzdělávání.

V práci je stručně popsána historie nakladatelství Albatros, jednotlivá ocenění, která se dílům udělují a výčet oceněných děl. V další kapitole jsou rozborů jednotlivých děl, která byla v práci použita. Na rozborů navazuje kapitola s výčtem použitých metod. V následující kapitole, která je již praktickým rozbořem lekcí, se s pomocí vypracovaných pracovních listů uskutečnily lekce čtenářských klubů pro první a druhý stupeň základní školy, jejich celkové zhodnocení je v závěru této kapitoly.

Key words: Children and young adult, Albatros publishing house, worksheets, reading club, leisure activities

Abstract

The bachelor's thesis is focused on leisure literary educational activities in the lessons of reading clubs with the aim of preparing worksheets for these lessons. Individual lessons are focused on selected award-winning works from the Albatros publishing house. The works were selected on the basis of their suitability according to the age of the participants, namely for the primary and lower secondary schools.

The work briefly describes the history of the Albatros publishing house, the individual awards that are given to the works and a list of the awarded works. The next chapter contains analyses of individual works that were used in the thesis. The analyses are followed by a chapter listing the methods used. In the following chapter, which is already a practical analysis of lectures, lessons of reading clubs for the primary and lower secondary school took place with the help of prepared worksheets. Their overall evaluation is at the end of this chapter.